

చందమామ

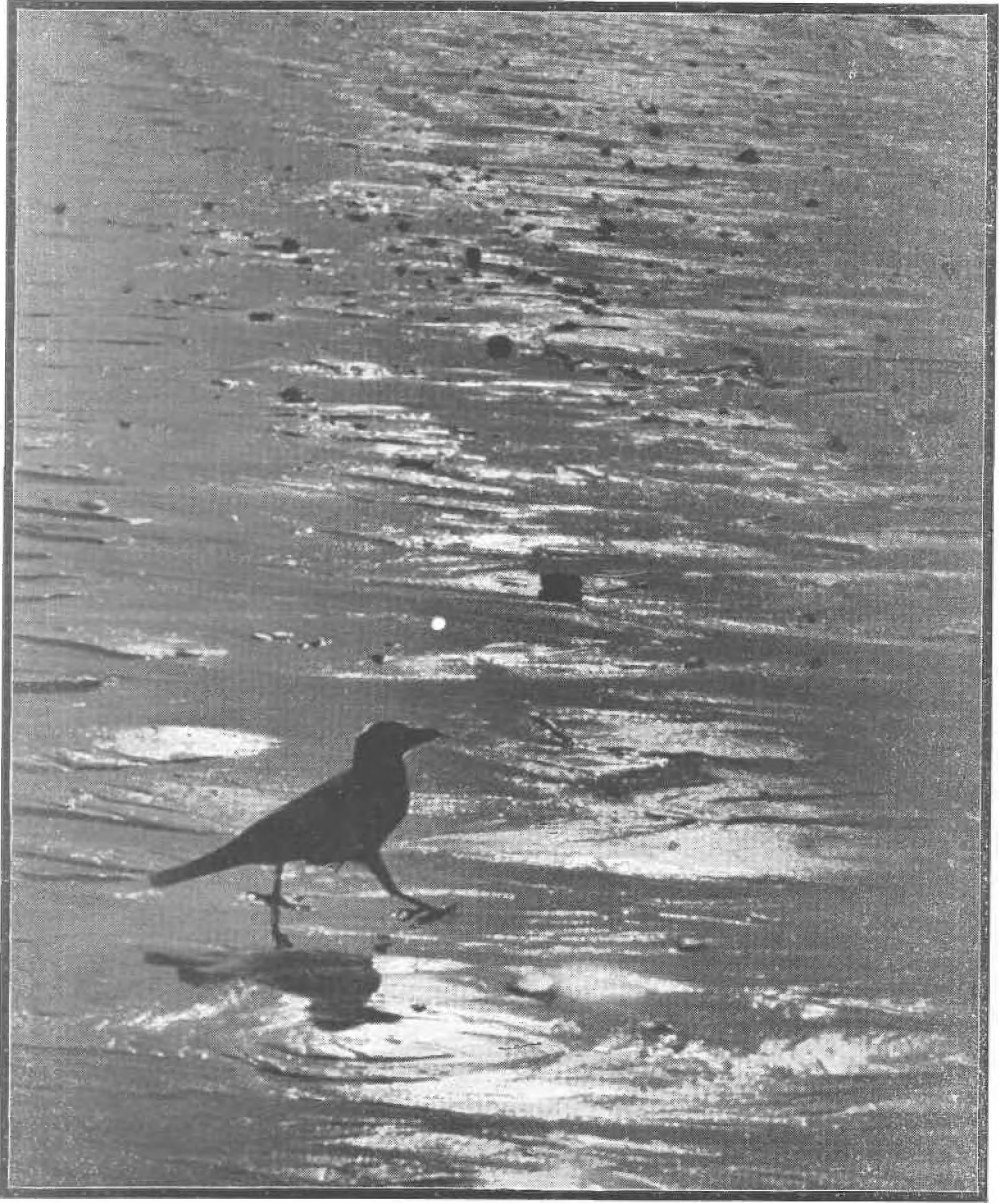
పిల్లల కథల మాసపత్రిక

1st Oct. '55

6
as

SANKAR

బహుమతి
పొందిన వ్యాఖ్య

కాకమ్మగారి సంధ్యావందనాలు

పంపినవారు :
వై. ఇందిరారెడ్డి, చిత్తూరు.

రాబోవు సంచిక

చందమామ

దీపావళి ప్రత్యేక సంచిక

రెట్టంపు పేజీలతో ఆకర్షవంతంగా వెలువడనున్నది.

- ★ నవరసభరితములైన కథలు
- ★ నవనీతతుల్యములైన గేయాలు
- ★ రంగురంగుల చిత్రాలు
- ★ రమణీయమైన మల్లికలర్ ఆఫ్ సెట్ ముఖచిత్రం
- ★ చమత్కారమైన హాస్యరచనలు
- ★ చక్కని వార్తలు, విశేషాలు, వైజ్ఞానిక విషయాలు.

వెల 12 అణాలు

ఆర్థర్లు పంపని ఏజెంట్లు వెంటనే పంపండి.

అలస్యంచేసిన కాపీలు రిజర్వు చేయజాలము.

ఈ ప్రత్యేక సంచిక కాపీలు, మామూలువలె గాక రూ. 4 లకు
7 కాపీల చొప్పున చిన్న చిన్న ఏజెంట్లకు పంపబడగలవు.

సక్యరేషన్ పేసేజరు.

చందమామ పబ్లికేషన్స్

మద్రాసు - 26.

చందమామ

ఈ సంచికలో

డేగా-గుడ్లగూబా (గే.క.)...	2	సరికొత్తస్కోకం	... 33
దాసిపుతుడు (జా.క) ...	5	సుకుమారి	... 36
మకరదేవత (సిరియల్)...	9	ఎవరు పాపి?	... 38
దైవాయత్తం	... 17	చాటింపు	... 41
బేతాళ కథ	... 23	తిండిపుష్టి	... 44
రాజ్యాన్వేషణ	... 27	నక్కా-కుందేలు	... 47

ఇవిగాక :

ఇంకా హాస్యకథలు, రంగులబొమ్మ కథ - ఫోటో శీర్షికల పోటీ, చిత్రకథ, వార్తలు - విశేషాలు మొదలైన మరి ఎన్నో ఆకర్షణలు.

“చందమామ”లో పాఠకులు పంపే కథలూ, హాస్యాలూ బాగుంటే వేసుకుంటాము. “చందమామ”లో ప్రచురణార్థం పాఠకులు మంచి బొమ్మలనూ, కార్టూనులనూ, కార్టూను కథలనూకూడా పంపవచ్చు. రచనలూ, బొమ్మలూకూడా స్వతంత్రంగా రచించినవై ఉండాలి.

చందా వివరములు :

చందమామ (ఏ భాషలోనైనా)

విడి సంచిక 0-6-0

సంవత్సర చందా రు. 4-8-0

త్వరలో వస్తాంది!

విశాలాంధ్రకు తెలుగులో మొదటి

పూర్తి సంచరంగుల

చిత్రం

మోడరన్ థియేటర్స్ వారి

ఆర్ బి బాబా

40 దొంగలు

గేహాకలర్ లో

దర్శకత్వం

T.R. సుందరం

B.A.B.Sc (LEEDS)

పూర్ణా రిలీజ్

మిడియమ్ డిక్షనరీ

Balasaraswathi Pictorial Medium Dictionary

ENGLISH - ENGLISH : TELUGU

with English Synonyms, Antonyms, Definition and Illustrations
together with an Encyclopedia for Students

విద్యార్థులారా:

మా డిక్షనరీ విద్యార్థులకు-విజ్ఞానవేత్తలకు నిత్యం వారు చేసే విద్యా వ్యాసం గంలో ఎంతో ఉపయోగపడుతోంది. వేనకవేలు దీనివల్ల నడు లాభపడుతున్నారు. విజ్ఞానం కావాలని, అంగ్లభాషలో పరిశ్రమ చెయ్యాలని అనుకొనేవారందరికీ చెదోడు వాదోడుగా వుండి, మీకా భాషలో శక్తిసామర్థ్యాలు తక్కువగావున్న లోపాన్ని తీర్చ గలదు. ఇందులో మీకు అవసరమైనట్టి పదాలన్నింటిని కూర్చి సరికొత్త పద్ధతిలో

(English to English and Telugu and English synonyms, Antonyms,

Definitions, and Illustrations together with an Encyclopedia for students) చేర్చి అందము చందము లాల్ కీట్లుగా ముద్రించినాము. విద్యకు - విజ్ఞానానికి పరిశీలలో విజయానికి మీకు ఈ డిక్షనరీ ఎంతైనా తోడ్పడగలదని హామీ యిస్తున్నాము. పూర్తి క్యాబికోలైండు మీడియం డిక్షనరీ ధర రు. 9-0-0. తెం డిక్షనరీ ధర రు. 4-8-0. తక్కువ వెల: ఎక్కువ విలువ: అవకాశాన్ని జారవిడుచుకోకుండా జాగ్రత్తపడాలని మిమ్మల్ని ప్రత్యేకంగా కోరుతున్నాము.

బాలసరస్వతి బుక్ డిపో, పోస్టు బాక్సు నెం. 3 కర్నూలు ఓ మద్రాసు 1.

హిగ్గిన్ బాదమ్మ రైల్వే బుక్ స్టాలులో దొరుకును,

ఆరోగ్యప్రదాయిని

జీవామృతము వాడుటవలన బలహీనదేహములకు బల మును, దుర్బలులకు పటుత్వమును, నిద్రాహీనులకు సుఖ నిద్రయు, నరముల ప్రోగుకు కండపుష్టియు, మంద కొడిగ నుండువారికి ఉల్లాసమును, జ్ఞాపకహీనులకు జ్ఞాపక శక్తియు, రక్తహీనులకు రక్తమును, జీర్ణశక్తి లేనివారికి జీర్ణరసీ ప్రియు, పాలిబోయినవారికి తేజస్సును, మొదలగు అసంఖ్యాకములైన సుగుణములు ఎన్నియో కలుగును. ప్రీ-పురుషులెల్లరు వయోభేదము లేక ఎల్లకాల ములయందు సేవింపదగిన దివ్యమైన టానిక్.

జీవామృతం

కండపుష్టికి, జవనత్వములకు.

ఆయుర్వేదాశ్రమం లిమిటెడ్,

మదరాసు - 17.

FS. 8707 (Rev.)

501 ఉతుకు సబ్బులు

ఇంటివద్ద ఉతుకు పనిని

తేలిక చేయును

501 సబ్బులనుండి సమృద్ధిగా వచ్చు
సురుగు బుడగలు గుడ్డలోనికి తిన్నగా
చొచ్చుకొనిపోయి మరికిని యింద్ర
జాలమువలె తొలగించును.
ఈ సబ్బులవల్ల ఇంటివద్ద
గుడ్డలను ఉతుకుట
ఎంతో తేలిక మరియు
పొదుపు కూడా.

స్వదేశీని కొనండి. భారత పరిశ్రమను బలపరచండి.

రవి టాయ్లెట్స్ ను వాడండి

రవి గ్లీసరిన్ సోపు:
మీ అందమును
వర్ధిల్లను
కాపాడును

రవి వెజిటబుల్ హేరాయిల్ :
మీ కేశములను విరివిగా పెంపొందించును.
రవి స్నో : మీ ముఖవిలాసమును అభి
వృద్ధి చేయును.
సోల్ ఏజంట్లు : డి న్యూ స్టార్ & కో
తండియార్వేట, మద్రాసు - 21

పాన్ టెన్ కలములకు,
సిరాలకు
జగత్ప్రసిద్ధి పొందిన
పేరు

పైలట్

మరల ఇష్టాను
భారతదేశములో
ప్రతి చోట
లభించుచున్నది

★
వాణ్యమునకు
ఫాచి

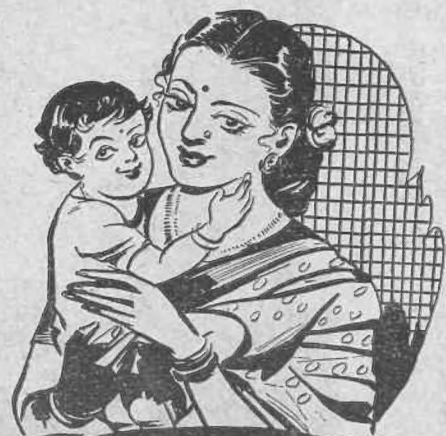
MANUFACTURED BY
THE PILOT PEN CO. (INDIA) LTD.
CATHOLIC CENTRE, MADRAS-1.

నవభారత నిర్మాణానికి

నవ యువతీ యువకులు ఆవనరం.
అట్టి యువతీ యువకులను పొంద
గల్గిన మాతలు కావాలంటే, మహిళలు
సే విం చ వ ల నిం ది

లో డ్ర

గర్భాశయ రోగనివారిణి
కేసరి కుటీరం లి.
15, వెస్టు కాట్ రోడ్డు,
రాయపేట, మద్రాసు - 14.

LODHRA
FOR LADIES HEALTH

కేసరి కుటీరం లి., మద్రాసు. 14

అక్టోబర్

1

విడుదల

అన్నపూర్ణా

దాంగరాముడు

దర్శకుడు... కె.వి.రెడ్డి B.Sc. (HONS)

స్టూడియో వాహిని

STUDIOS
SARMA

డి బి. ఎన్. కె. ప్రెస్ లిమిటెడ్

చందమామ బిల్డింగ్సు

::

మదరాసు - 26.

ఆకర్షణీయమైన చక్కని పనితనము
నాజూకైన ముద్రణము
కోరిన గడువుకు చేసియిచ్చుట

ఇవి

వ్యక్తులకూ, వర్తకులకూ మేమీయగల గ్యారంటీ.

ఇది పరకువలేనె

పుస్తక ముద్రణ, స్టేషనరీ ముద్రణ విషయములలో
ముందుగా మమ్మల్ని సలహాచేయమని పబ్లిషర్లను కోరుతున్నాము.

ఇంగ్లీషు, హిందీ, తెలుగు, అరవం, కన్నడం,
మరాఠీ, గుజరాతీ, మలయాళం, ఒరియా
ఈ తొమ్మిది భాషలలోను అచ్చుపనులు చేయగలము

సాంఘిక సమావేశములకు కార్డులు మా ప్రత్యేకత.
చిత్రకారుల సహకారము మీకు లభ్యమవును.

పెర్టుసిన్

"పెప్సెన్"

అరవై సంవత్సరములవైనుంచి అన్ని విధములయిన దగ్గులతో, కోరింత దగ్గుతోసహా, బాధపడుచున్న వారికి, పెర్టుసిన్ త్వరితముగాను, తేమముగాను స్వస్థత చేకూర్చినది. పెర్టుసిన్ కొనుదు!

అందరు కెమిస్టుల నద్దను అధించును

ఎబెఫా లిమిటెడ్, షాన్ లీవ్ బెన్ వైయిన్, స్విస్ కస్టమ్ అండ్ ఎకనామిక్ ట్రైబరీ వారితో చేసుచున్న ఒడంబడిక ప్రకారము, యిండియాలో

ఇన్ ఫా లిమిటెడ్, పోస్టు అఫీసు బాక్సు నెం. 1041, బొంబాయి-1 వారితో తయారయినది.

BY-7-781

చందాదారులకు మనవి

★

పైనెల చందమామలు యీనెల చివరి వారంలో పోస్తు అవుతవి. సకాలంలో అందనివారు, వారి పోస్టాఫీసులో ఫిర్యాదు చేస్తూ, పై నెల పదోతేదీలోగా మాకు తెలియపర్చ గోరుతాము. ఆ పైబడువచ్చు కంప్లెయింట్లు, గతనెలలో చేరలేదనే కంప్లెయింట్లు గమనించబడవు.

మేనేజరు

“నా చర్మ రక్షణకు నిర్మలమైన సబ్బు అగత్యము!”

మైమారు చందన సబ్బు యొక్క పరిమళ, ఓషధీగుణాలు బిడ్డ శరీరమును పూర్తిగా పరిశుభ్రము చేయుటయే గాక, లేతచర్మము చిట్టి బాధించకుండా చేయును.

‘my skin needs
a pure soap!’

మైమారు చందన సబ్బు
గవర్నమెంటు సోప్ ఫ్యాక్టరీ

బెంగళూరు

(మెంబర్ ఐ. ఎస్. టి. ఎమ్. ఎ.)

మల్లికార్జున

ఫాటో ఆఫ్ సెట్ ప్రింటింగ్ లోనూ,
ప్రాసెస్ బ్లాక్ లు తయారుచేయటంలోనూ
సరికొత్త యంత్ర పరికరాలతో
విశేషమైన అనుభవం గల నిపుణులతో

ఆర్టిస్టులతో, టెక్నిషియనులతో
30" x 40" కేమెరా సహాయంతో

అత్యున్నత ప్రమాణాలను ఎల్లప్పుడూ
నిలబెట్టగల ఏకైక ఆంధ్రసంస్థ

(1956 క్యాలెండర్లకు చక్కని సమూహాలకు,
ముద్రణనుగూర్చి అడగండి.)

ప్రసాద్ ప్రాసెస్ లిమిటెడ్.,

చందమామ బిల్డింగ్స్

వడపళని :: మదరాసు - 26.

PHONE: 3245
2224

Grams JALAGAM
MADRAS

పి.నటేస మొదలియార్

లెస్సెసు

జలగం సుభ్రమణ్యం నాయుడు & సన్సు

& పి. క్రీష్ణమూర్తి నాయుడు.

చొకగా ఉండేది, మన్నిక గలదీ
పవర్ గ్రైండరు కావాలనేవారికి
అనుకూలంగా ఈ మిల్లులు ప్రత్యే
కించి తయారు చేయబడినవి.
వీటిలో మిరపకాయలు, బియ్యము,
బార్లీ, రాగి, గోధుమ, జొన్న, పప్పు
దినుసులు, మిరియాలు, పసుపు
మొదలైనవన్నీ వినురుకోవచ్చు.

17, ERRABALU CHETTY ST.,
MADRAS - 1

ప్రసిద్ధ నినీతార అంజలీదేవి

ప్రెసిడెంట్ సరుకులను గురించి ఇలా అంటోంది

“ప్రెసిడెంట్ వెజిటబుల్ హెరాయిల్,
స్నో, టాల్కం పౌడర్ నేను ఉపయోగ
పరచుటకు అత్యుత్తమమైనవని తెలుసు
కున్నాను.”

(Sd.) అంజలీదేవి

ఉత్పత్తిదర్శు:

రథోడ్ ట్రేడింగ్ కంపెనీ

సావుకారుపేట

::

మద్రాసు - 1.

చందమామ

సంచాలకుడు : 'చక్ర పాణి'

ఈ సంచికలో ప్రచురింపబడిన 'సరికొత్త శ్లోకం' అనే కథ మన పూర్వ చక్రవర్తుల సారస్వతాభిమానాన్నే కాక, కవి పండితుల్లో వుండే అసూయనూ, మాతృర్యాన్నీకూడా తెలియపరుస్తుంది. భోజుడు ఎంత గొప్ప, కవి పండిత పోషకుడైనా, ఆయన అస్థానంలో చోటు సంపాదించుకున్న ఏక, ద్వి, త్రి సంధాగ్రాహుల్లాంటి అసూయాపరులవల్ల, భోజుని దాతృత్వం నిరుపయోగం అయిపోయింది. అలాంటి పరిస్థితుల్లో మహాకవి కాళిదాసు కల్పించుకుని ఏక ద్వి త్రి సంధాగ్రాహుల అటకట్టించాడు. ఈవిధంగా భోజుడు తనవద్దనున్న పండితులలో అసూయాపరులెవరో తెలుసుకోగలగటమేకాక, ఆ శ్లోకం రచించిన కాళిదాసు ఎక్కడ వున్నదీ గుర్తించి, ఆయనను తిరిగి తన అస్థానానికి తెచ్చుకో గలిగాడు.

అక్టోబరు
1955

సంపుటి 17
సంచిక 4

డేగా - గుడ్లగూబ

డేగతేను గుడ్లగూబ
ఒకనా డిలా అంది:
"మనం చేసుకోవా లొక
నిరాకమణ సంధి!
ని పిల్లలు కనబడితే
నేను చంపకూడదు;
నా పిల్లలు కనబడితే
అటు వేపే చూడకు."
డేగన్నది, "బాగున్నది
నువు పెట్టిన షరతు!

అయితే నాకేం తెలుసును
ని పిల్లల గురుతు?"

"వర్షిస్తా, వినుము నా
పిల్లల వివరాలు:
మిలిమిలలాడే జ్యోతులు,
మెరిసే రతనాలు;

అందంలో చందంలో
సాటిలేని చుక్కలు;
పందిరి మల్లియలు, పటిక
పంచదార ముక్కలు"

సంధికి డేగా, గూబ
సమ్మతి తెలిపాయి.

(గే య క థ)

అని వాటినిమింగి డేగ
పట్టెను తన రస్తా.
గుడ్లగూబ సాయంత్రం
గూడు చెరుకొగా
ఘోరమాయెనని యెరింగి
గోలచేసె బాగా !

తన విల్లలమీద తనకు
తగని ప్రేమ తప్పు !
తప్పుగురుతు చెప్పుడమే
తెచ్చెనింత ముప్పు !

అనుకున్నది గుడ్లగూబ
తనకేనని హాయి.

ఆ మరుసటిరోజు డేగ
కాకలి వేసింది.
గుడ్లగూబ గూటిలోని
కూనల చూసింది.

“ఇవి నా ప్రియమిత్రుని సం
తానంలా తోచదు;
అందమైనవి, ఇవే వి
కారమైన బాచులు !
అందుచేత వీటిని ఫల
హారం చేసేస్తా”

అ ట్ట మీ ది బొ మ్మ

పూర్వం ఇంద్రద్యుమ్ను డనే మహారాజు భూమిపై ఎన్నో పుణ్యకార్యాలుచేసి, చచ్చినవెనక స్వర్గానికివెళ్లి అక్కడ చాలాకాలం స్వర్గసుఖాలు అనుభవించాడు. చివరకు స్వర్గంలోని దేవతలు ఇంద్రద్యుమ్నుణ్ణి భూలోకానికి తీసివేశారు.

మానవులు చేసుకున్న మంచికర్మను గురించి భూమిమీద చెప్పకున్నంత కాలమూ వారు స్వర్గంలో ఉండవచ్చు. అందుచేత ఇంద్రద్యుమ్నుడు, చిరంజీవి అయిన మార్కండేయుడివద్దకు వచ్చి, "మునీశ్వరా! నేను ఇంద్రద్యుమ్ను డనేవాణ్ణి! నన్ను గురించి ఎప్పుడైనా విన్నావా?" అని అడిగాడు. "వినలేదు, బాబూ!" అన్నాడు మార్కండేయుడు. "పోనీ నీకన్న ఎక్కువకాలంగా జీవించిఉన్నవా రెవరన్నా ఉన్నారా?" అని అడిగాడు ఇంద్రద్యుమ్నుడు.

"హిమాలయంమీద ప్రావారకర్ణం అనే గుడ్లగూబ ఉన్నది" అన్నాడు మార్కండేయుడు. ఇంద్రద్యుమ్నుడు ఒక తెల్లగుర్రంరూపు ధరించి, మార్కండేయుణ్ణి తన వీపుపైకి ఎక్కించుకుని, హిమాలయానికి వెళ్ళి, గుడ్లగూబను కలుసుకుని, "నన్నెరుగుదువా?" అని అడిగాడు. గుడ్లగూబ కొంచెం ఆలోచించి, "ఇంద్రద్యుమ్నుడనే పేరు వినలేదుగాని, ఇక్కడికి దగ్గర లోనే 'ఇంద్రద్యుమ్ను' మనే సరస్సున్నది. అందులో నాకన్న ముందుపుట్టిన నాడిజంఘుడనే కొంగ ఉన్నది. దానినడిగితే తెలుస్తుంది!" అన్నది. ఇంద్ర ద్యుమ్నుడు గుడ్లగూబనుకూడా మీద ఎక్కించుకుని ఇంద్రద్యుమ్నుమనే సరస్సు దగ్గరికి వెళ్ళి నాడిజంఘుణ్ణి కలుసుకున్నాడు.

"ఇంద్రద్యుమ్నుడిపేరు నేనైతే వినలేదుగాని, ఈ సరస్సులో నాకన్న ముందుపుట్టిన తాబేలొకటి ఉంటున్నది. దాన్ని అడిగిచూడండి!" అన్నది కొంగ.

తాబేలును బయటికి పిలిచి, "ఇంద్రద్యుమ్నుడనే రాజునుగురించి ఎప్పు డైనా విన్నావా?" అని అడిగేసరికి, తాబేలు కంటనీరు పెట్టుకుని, "ఇంద్ర ద్యుమ్నుణ్ణి ఎరగకపోవటమేమిటి? ఆయన ఇక్కడ వెయ్యి యజ్ఞాలుచేశాడు. ఆయన దానం ఇచ్చిన గోవుల తొక్కిడికి ఈ కొలను ఏర్పడింది" అన్నది.

తాబేలు ఈ మాట అనగానే దేవతలు ఇంద్రద్యుమ్నుడికొసం విమానం పంపారు. ఇంద్రద్యుమ్నుడు కొంగనూ, గుడ్లగూబనూ, మార్కండేయుణ్ణి వారి వారి స్థానాలలో దిగవిడిచి, విమానంలో స్వర్గానికి తిరిగివెళ్ళాడు.

దాసీ పుత్రుడు

బ్రహ్మదత్తుడు కాశీరాజ్యాన్ని పాలించే కాలంలో బోధిసత్వుడు గొప్ప ధనికుడుగా పుట్టాడు. ఆయన పెరిగి పెద్దవాడై పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. కొంతకాలానికి ఒకరోజున బోధిసత్వుడి కొక కుమారుడు కలిగాడు. అదే రోజున ధనికుడి ఇంటి దాసిదానికి కూడా ఒక మగపిల్లవాడు పుట్టాడు. వాడికి కటాహకుడు అని పేరు పెట్టారు.

ధనికుడి కుమారుడూ, దాసి పుత్రుడైన కటాహకుడూ పెరిగి పెద్దవాళ్ళు కాసాగారు ధనికుడి కుమారుడు చదవటానికి వెళ్ళేటప్పుడు కటాహకుడు అతని పలకా పుస్తకాలు తీసుకుని వెంట వెళ్ళివస్తూండేవాడు. ధనికుడి కొడుకు నేర్చుకున్న చదువంతా దాసి పుత్రుడూ నేర్చుకున్నాడు.

చదువుకున్నవాడని, తెలివిగలవాడని కటాహకుడికి పేరువచ్చింది. అన్ని వుండి కూడా తాను నౌకరు స్థాయిలోనే వుండటం

కటాహకుడికి ఏమీ నచ్చలేదు. తన విద్యకూ తెలివితేటలకూ తగిన స్థాయి సంపాదించాలని వాడికి కోరిక పుట్టి ఇందుకుగాను ఒక ఉపాయంచేశాడు.

కాశీకి కొన్నిమైళ్ళ దూరాన ప్రత్యంత దేశంలో బోధిసత్వుడి మిత్రుడొక లక్షాధికారి ఉన్నాడు. అతనికి తన యజమాని రాసినట్టుగా కటాహకుడొక జాబురాశాడు :

“నేను నా కుమారుణ్ణి తమవద్దకు పంపుతున్నాను. మనమూ మనమూ వియ్యమందటం ఉచితంగా వుంటుందని నా విశ్వాసము. కనుక తమరు మావాడికి తమ కుమార్తెనిచ్చి వివాహముచేసి తమ యింటనే వుంచుకొనెడి. తీరికచేసుకుని నేనువచ్చి తమ దర్శనం చేసుకొగలను.”

ఈవిధంగా ఉత్తరం రాసి కటాహకుడు దానిమీద తన యజమాని ముద్రక వేసి, యజమాని ఖజానానుంచి తనకు కావలసి

ఇంత అనాగరికత ఎక్కడా చూడలేదు," అంటూ చీదరించుకునేవాడు.

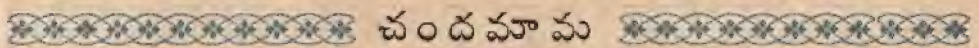
ఈలోపల బోధనత్వడికి కటాహకుడే మైనాడా అని సందేహం వచ్చింది. అతని జాడ ఎవరికీ తెలిసినట్టు కనబడలేదు. అందుచేత ఆయన అతన్ని వెతకటానికి నాలుగువైపులా మనుషులను పంపాడు. వారిలో ఒకడు ప్రత్యంతదేశం వెళ్ళి, కటాహకుడు ఒక లక్షాధికారి కూతుర్ని పెళ్లాడి, తన పెరు మార్పుకుని, తాను ఫలాని కాశీధనికుడి కుమారుణ్ణి చెప్పి కుంటున్నట్టు తెలుసుకున్నాడు.

ఈ వార్త తెలియగానే బోధనత్వడు చాలా నొచ్చుకున్నాడు. తాను స్వయంగా వెళ్లి కటాహకుణ్ణి తీసుకువద్దామని ప్రత్యంత దేశానికి బయలుదేరాడు. ఆయన వస్తున్నాడన్న వార్త తెలియగానే కటాహకుడు బెదరిపోయాడు. అతను పారిపోదామని ఆలోచించాడుగాని అందు వల్ల తనకు నష్టమేగాని లాభం కలగదు. అంతకంటే తన యజమానిని మంచిచేసుకోవటమే సరిఅయినపని.

తన యజమాని వచ్చిచేరి నిజం తెలుసుకోకముందే తాను ఆయనను మంచి చేసుకుని జరిగినదంతా చెప్పేసి క్షమాపణ వేడు

నంత ధనం సంగ్రహించి ప్రత్యంతదేశానికి వెళ్ళి, లక్షాధికారి దర్శనం చేసుకుని ఆయనకు ఉత్తరం అందించాడు. లక్షాధికారి ఉత్తరం చూసి ఉబ్బితబ్బిబ్బయి పోయి, కటాహకుడికి తన కుమార్తెనిచ్చి పెళ్ళి చేసేశాడు.

కటాహకుడి కిప్పుడు అంతులేని నౌకర్లు, దుస్తుల విషయంలో భోజనం విషయంలో, ఇతర విలాసాల విషయంలో అతనికి రాజోపచారంగా జరిగిపోతున్నది. అయినా వాడు నిత్యమూ, "ఛీ, ఛీ! ఈ ప్రత్యంత దేశ ప్రజలు ఏమీ నాగరికత అన్నది ఎరగరు? ఇదేం భోజనం? ఇవేం దుస్తులు?

కుండామనుకున్నాడు. అయితే తాను
యజమానిదగ్గర నౌకరులాగా ప్రవర్తించటం చూసి అందరూ అనుమానపడ
వచ్చు. అందుచేత కటాహకుడు తన సేవ
కులతో, "నేను అందరి కొడుకులవంటి
వాణ్ణికాను. నాకు నా తండ్రిమీద యెంతో
పూజ్యభావం. నేను నా తండ్రి భోజనం
చేస్తూంటే పక్కన నిలబడి విసురుతాను.
ఆయనకు మంచినిరూ అవీ అందిస్తాను,"
అంటూ తాను నౌకరుచేసే విధులన్నీ
వర్తించి చెప్పాడు.

తరవాత కటాహకుడు తన మామగారి
వద్దకు వెళ్ళి, "మా నాన్న వస్తున్నాడు.

నేనాయనకు ఎదురువెళ్ళి తీసుకొస్తాను!"
అని చెప్పాడు. లక్ష్మణకారి సరేనన్నాడు.
కటాహకుడు తన యజమానిని అంత
దూరానే కలుసుకుని ఆయన కాళ్ళమీద
పడి, తాను చేసినదంతా చెప్పి, తనకు
అపాయం రాకుండా కాపాడమని అభయం
కొరాడు. బోధిసత్వుడు అభయం ఇచ్చాడు.
తరవాత కటాహకుడు బోధిసత్వుడితోసహా
మామగారి ఇంటికి వచ్చేశాడు.

లక్ష్మణకారి బోధిసత్వుణ్ణి చూసి ఆనంద
పడి, "తమరు కొరినప్రకారమే మా అమ్మా
యిని మీవాడికిచ్చి పెళ్ళిచేశాను," అన్నాడు.
బోధిసత్వుడు తృప్తిపడ్డట్టు కనిపించి,

కటాహకుడితో, తన కుమారుడితోలాగే, మాట్లాడాడు. తరవాత ఆయన లక్షాధికారి కుమార్తెను పిలిచి, "అమ్మా, నా కుమారుడు నిన్ను సరిగా చూసుకుంటున్నాడా?" అని అడిగాడు.

"ఆయనలో మరే లోపం లేదుగాని, భోజనందగ్గర ఆయనకు ఒకటి రుచించదు. ఎన్నివిధాల వంటకాలు చేసినా తప్పలు పడతాడు. ఏంచెయ్యాలో తెలియకుండా వుంది" అన్నది కటాహకుడి భార్య.

"అవును. వాడు తిండిదగ్గర నానా తిప్పలూ పెట్టేవాడే. అందుచేత ఈసారి భోజనానికి కూచుని, ఇది బాగాలేదు, అది బాగాలేదు, అన్నప్పుడు ఒక స్లైకం చమవు. ఆ స్లైకం నీకు రాసిస్తాను, దాన్ని పల్లె వెయ్యి! అది చదివినావంటే వాడు తప్పలు పట్టటం మానేసి, పెట్టినదేదో తింటాడు," అంటూ భోధిసత్వు డామెకు ఒక స్లైకం రాసి యిచ్చాడు.

తరవాత భోధిసత్వుడు కాశీనగరానికి తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు. వెంటనే కటాహకుడు మరింత విజృంభించాడు. భోజనం ముందు కూచుని వడ్డించిన ప్రతివస్తువునూ నిందించసాగాడు. వెంటనే అతని భార్య ఈ విధంగా చదివింది:

"బహుంపి సో వికత్తేయ్య అంశం జనవదం గతో, ఆన్వాగంత్యాన దూసేయ్య భుంజ భోగే కటాహక."

(కటాహకుడు అనేకవిధాల తిట్లుతినీ వేరొక చోటికిపోయి ఇతరులను దూషిస్తూ సకల భోగాలు అనుభవిస్తాడు.)

దీని అర్థం ఆమెకు తెలియిదు. కాని కటాహకుడు మాత్రం, తన యజమాని తన పేరుతోనూ తన రహస్యమంతా భార్యకు చెప్పేశాడనుకున్నాడు. ఆతరవాత అతను ఏది వడ్డిస్తే అది తిని సంతుష్టపడతూ సుఖంగా కాలక్షేపంచేశాడు.

4

[కుండలినీ సైనికులకు తనకోట వశమైపోగానే, మందరదేవుడు నలుగురు సైనికులను వెంటతీసుకొని పడవలలో సముద్రంమీద బయలుదేరాడు. పడవలలో వస్తున్న మరి కొందరితో సముద్రంమీద యుద్ధం జరిగింది. ఆ వశవలలో ఉన్నదీ శివదత్తుడు! అతణ్ణి మందరదేవుడు కుండలినీరాజ్య పరిస్థితులనుగురించి అడిగాడు. తరవాత—]

మందరదేవుడికి, శివదత్తుడి మాటలు చాలా ఆశ్చర్యం కలిగించినై. ఎంతో అనుభవజ్ఞుడూ, ధైర్యశాలీ అయిన సమర సేనుడుకూడా, రాజ్యపాలనా వ్యవహారాల్లో ఎలా పొరబాట్లు చేశాడో అతడికి అర్థం కాలేదు. కానని ద్వీపాల్లో, అనేక సాహస కృత్యాలుచేసి తెచ్చిన సంపద, కుండలినీ ద్వీప వాసులకు మేలుచేయకపోగా కీడు కలిగించిందని అతడికి తోచింది.

“శివదత్తా! సమరసేనుడు, మంత్రాల దీవినుంచి తెచ్చిన ధనరాసుల ఓడ మీకు

సర్వసాఖ్యాలూ సమకూర్చిందని నేను భావించాను?” అన్నాడు మందరదేవుడు.

శివదత్తుడు బిగ్గరగా నవ్వి, “మందర దేవా! ఆ ధనరాసులే కుండలినీద్వీపంలో యింత అరాచకానికి కారణభూతమైనై. మేము ఆ నావతో కుండలినీద్వీపం చేరే సరికి రాజైన చిత్రసేనుడూ, ప్రజలూ మాకు ఘనస్వాగతం యిచ్చారు. వరసగా నెల రోజులపాటు రాజధాని నగరం వేడుకలతో కళకళలాడింది. చిత్రసేనుడు ప్రజలమీద నామమాత్రంగా వున్న పన్నులు కూడా

‘చందమామ’

రద్దుచేశాడు. రాజోద్యోగుల జీతాలు రెండింతలు మూడింతలుగా పెంచాడు!” అన్నాడు.

“అయితే, రాజ్యంలోని ప్రతి ఒక్కరూ సర్వసృజాలు అనుభవించారనుకుంటాను!” అన్నాడు మందరదేవుడు.

“మందరదేవా! సావధానంగా వినండి, చెబుతాను!” అంటూ శివదత్తుడు ప్రారంభించాడు. “ఎప్పుడైతే ధనాగారం వెండి బంగారాలతో నిండిపోయిందో, అప్పుడే రాజైన చిత్రసేనుడికి రాజ్యపాలనా విషయాల్లో శ్రద్ధ తగ్గింది. ‘కావలసినంత ధనం తెచ్చాను, ఇక దేశప్రజలకు లోతుమిటుంటుంది,’ అనుకున్నాడు సమరసేనుడు.

చిత్రసేన మహారాజు, రాజోద్యోగులకు జీతాలు రెండు మూడు రెట్లు పెంచాడని చెప్పానుగదా? ఆ డబ్బుతో వాళ్లు విలాసాల్లో మునిగిపోసాగారు. ఇక పల్లెల్లోని వ్యవసాయదార్లు కూడా, కట్టవలసిన పన్ను చిల్లి గప్పపాటికూడా లేకపోయేసరికి, వాళ్లకూ నడుంవంచి పంటలు పండించవలసిన అవసరం అంతగా కనబడలేదు. వాళ్లు కుటుంబ పోషణకు అవసరమైనన్ని తిండి గింజలు మాత్రం పండించుకుని, తతిమ్మా పాలాన్ని బీడుగా వుంచసాగారు. అహర పదార్థాలకొరత ఏర్పడింది.

ఈ కారణంవల్ల పట్టణాలకు రావలసిన అహరపదార్థాలు రావటం తగ్గింది. పట్టణ ప్రజలు గుంపులుగుంపులుగా గ్రామాలకు బయలుదేరి, అహర పదార్థాలను ఒకరి కన్న మరొకరు పోటీపడి, ఎక్కువ వెలకు కొనసాగారు. ఆ విధంగా తమవద్ద చేరిన డబ్బుతో ఏంకొనాలో తెలియని వ్యవసాయదారులు, వడ్లధరలూ, కూరగాయల ధరలూ మరికొంత పెంచారు.

క్రమక్రమంగా రాజ్యం అరాజకంపాలు కాసాగింది. పెద్దపెద్ద మొత్తాలు చెల్లించి అహరధాన్యాలు కొనుక్కోలేని పట్టణవాసులు, ముఠాలుగా బయలుదేరి, రాత్రి

వేళల్లో గ్రామాలమీద పడి దోచుకోసాగారు. దీనికి ప్రతిగా గ్రామాల్లోవుండే ప్రజలు బస్తా వడ్లగింజల విలువ దాని ఎత్తు బంగారం అని నిర్ణయించేశారు. వాళ్ళూ ముఠాలుగా తయారై, చేతికి దొరికిన ఆయుధాలతో ఆత్మరక్షణకు సర్వసన్నద్ధమయ్యారు.

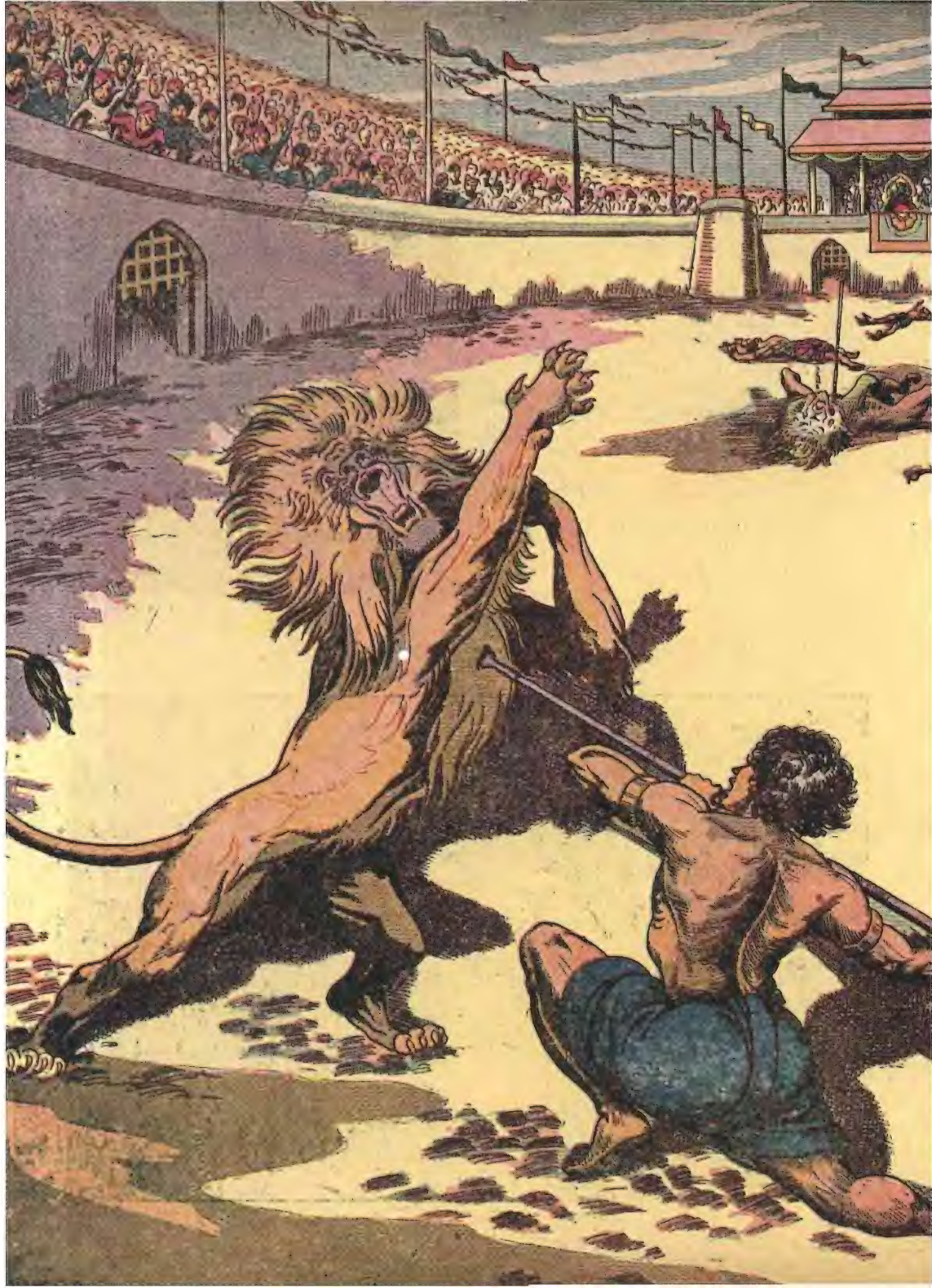
విలాస కాలక్తిపాల్లో మునిగిపోయిన చిత్ర సేన మహారాజుకు యివేమీ తెలియవు. నిజం చెప్పాలంటే; ఆయనతోపాటు, నేనూ, సమరసేనుడుకూడా అదే పొరపాటుచేశాం. కారణం, దేశంలో ఏమూల ఏం జరుగు తున్నదో మాకూ తెలియదు. ధనాగారా న్నుంచి, ధనం మంచినిళ్ళప్రాయంగా

ప్రజలమీదికి ప్రవహిస్తున్నా దాని అవసరం కలిగినవాళ్ళు చాలామంది వుండేవాళ్ళు. ఆహార పదార్థాల ధరలు లోగడకన్న వెయ్యిరెట్లు రెండువేల రెట్లు పెరగడంతో ఎవరికి ఎంత ధనమున్నా చాలేదికాదు.

ఇక, చిత్రసేనమహారాజు కాలక్షేపం కోసం ప్రతిరోజూ విర్వాటుచేయించే వినోద ప్రదర్శనాల్లో వుండే వినోదం చాల చిత్ర మైంది! ఇప్పుడాలోచిస్తే అవి వినోదప్రదర్శ నాలు అనేందుకు చాలా సిగ్గుపడుతున్నాను. కాని అప్పట్లో వాటిని చూచేందుకు పౌరులు వందల వేల సంఖ్యలో వచ్చేవాళ్ళు. ఇక ప్రదర్శనాల సంగతి :

అప్పుడే అడవినుంచి పట్టుకు వచ్చిన ఒక క్రూరమైన సింహాన్ని కటకటాలమధ్య వదిలేవారు. దానిని ఎవరైనాసరే ఖడ్గమాత్ర సహాయంతో సంహరించగలిగితే, అలాంటి వారికి, చచ్చిన సింహం బరువు బంగారం బహూకరింపబడేది. ధనశాంక్షతో చాలా మంది సాహసయువకులు సింహంతో పోరాడేందుకు వచ్చేవారు. దురదృష్టవంతులు సింహానికి బలి అయ్యేవారు, అదృష్ట వంతులు దానిని చంపి, అంత ఎత్తు బంగారమూ గెలుచుకునేవాళ్లు.

రాను రాను యీ వినోదాలు అతి క్రూరంగా, అనాగరికంగా తయారైనై. ఏనుగుల పోరాటాలూ, ఏనుగుకూ, సింహానికి మధ్య పోరాటం ... వినోద ప్రదర్శనలు యీవిధంగా వుండేవి. నేను, సమరసేను డితో యిందులో వున్న క్రౌర్యాన్నిగురించి చెప్పిచూశాను. కాని, ఆయనకు నా మాట మీదకన్న, లోగడ మంత్రాలదీవిలో తనతో పాటు వున్న నరవాహనమిశ్రుడనే సైనికుడి మాటమీద ఎక్కువ గురి.

"ధనాగారంలో ధనానికేం కొదవలేదు. రాజు వృద్ధుడు. మనదేశ ప్రజలను ధైర్యవంతులుగా, సాహసవంతులుగా చేయవలసిన బాధ్యతకూడా వుంది. అలాంటి

టప్పుడు రాజు వినోదంకోసం యిలాంటి ప్రదర్శనలు ఏర్పాటు చేయటంలో వున్న తప్పేమిటి?" అనేవాడు సమరసేనుడు.

రాజూ, రాజోద్వేగులూ యిలాంటి విలాసాల్లో మునిగివుండగా, గ్రామప్రాంతాల్లో చాలా విచిత్రమైన మార్పులు రాసాగినై. అక్కడ కాస్త బలవంతుడూ, నోరుగలవాడూ అయిన ప్రతివ్యక్తి, ఒక చిన్న రాజై కూర్చున్నాడు. కొందరు అనుచరుల్ని సంపాదించటం, పక్కగ్రామంమీద దాడి చేసి, వాళ్లను లోబరుచుకోవటం—ఇదీ పరిస్థితి. ఈ విధంగా ఒకే రాజ్యంలో, చిన్న చిన్న రాజ్యభాగాలు ఏర్పడినై. ప్రజలతో

చందమామ

పూర్తిగా సంబంధాలు కోల్పోయిన, చిత్ర సేనుడికి, అతడి వుద్యోగులకూ యివేమీ తెలియవు. కొంతగా కొంత యీ దుష్టపరిణామాలు తెలుసుకున్న నామాట అప్పట్లో ఎవరికీ రుచించలేదు.

దేశంలో పర్తకవ్యాపారాలూ, వ్యవసాయం సమూలంగా నాశనమైనై. అన్నిటికీ తెగించిన కొందరు, బందిపోటు ముఠాలుగా తయారై పట్టణాలనూ, పల్లెలనూ దోచుకోసాగారు. కాలక్రమాన చిత్రసేనుడి పరిపాలన రాజప్రాసాదానికి పరిమితమైపోయింది. దేశంలో అతణ్ణి తలచేవాడే లేడు. పట్టణాదుగుల్లా దేశంలో ఎక్కడ

చూచినా రాజులూ, మహారాజులూ, సామ్రాట్టులూ బయలుదేరారు.

ఒకనాటి సాయంకాలం వినోదప్రదర్శనాలు తిలకిస్తున్న చిత్రసేనమహారాజుకు, ఒక దూతవచ్చి పత్రం ఒకటి చేతికిచ్చాడు. రాజు అది ఏమిటో చూడమని, పక్కన వున్న సమరసేనుడికి యిచ్చాడు. సమరసేనుడు అది చదువుతూనే వెలవెలపోయాడు. అతడి మొహాన కత్తివాటుకు నెత్తురు చుక్కలేదు.

"మహారాజా, మీరు యిప్పటికి యీ ప్రదర్శనాలు సరిపెట్టి రాజభవనానికి రాకోరుతున్నాను. రాజ్యాంగవిషయం, మీతో మాట్లాడాలి, అవసరం!" అన్నాడు సమరసేనుడు. చిత్రసేనుడు అయిష్టంగా నాకేసి, సమరసేనుడికేసి చూసి అక్కడినుంచి బయలుదేరాడు. నేను శైలవు తీసుకొని వెళ్లిపోయేఓంతలో, సమరసేనుడు నన్నాచి, "శివదత్తా! చాలా ముఖ్యవిషయం. నీవుకూడా రావాలి!" అన్నాడు. ముగ్గురం రహస్య మందిరానికి వెళ్ళాం. సమరసేనుడు, దూత తెచ్చిన పత్రం మాకు చూపుతూ ఇలా చెప్పాడు:

"ఇంతకాలంనుంచి మనం కళ్ళు వుండి లేనివాళ్లం అయాం! ఈ కుండలినీ

చందమామ

ద్వీపంలో మనకు తెలియకుండానే కొందరు రాజులూ, మహారాజులూ మొలకలెత్తారు. వాళ్ళల్లో కొందరు మనకి సందేశం పంపారు. దుష్టుడూ, అసమర్థుడూ అయిన రాజును తెలిగించ దలిచారట! కోట తమవశంచేసి, లొంగిపొమ్మని పీళ్ళ ఆంత్వ సందేశం.”

అప్పటిగాని చిత్రసేన మహారాజుకు ఇంతకాలంనుంచి పట్టిన మత్తు వడిలింది కాదు. ఆయన నిద్రలోనుంచి హఠాత్తుగా లేచినవాడులా, సమరసేనుడికేసి కళ్ళు పెద్దవిచేసి చూశాడు. ఆ వెంటనే కాళ్ళతో నేలను గట్టిగా తన్ని, “సమరసేనా! రాజ్య పరిస్థితులు కొంత చేజారిసట్టే తోస్తున్నది ఈ పాగరుబోతుల పీచ మణచక తప్పదు. తతిమ్మా వాళ్ళకు కూడా గుణపాఠంగా వుండేట్టుగా, ఆ ముఖ్యనాయకులను పట్టి చిత్రవధ చేయించవలసింది,” అన్నాడు.

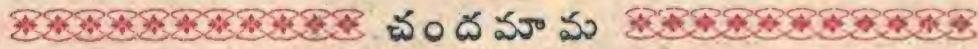
“సరే, మహారాజా, వెలపు! మళ్ళీ కలుసుకుంటాను,” అని సమరసేనుడు గదినుండి బయటికి వచ్చేశాడు. నేను ఏమీ మాట్లాడకుండా ఆయన్ని అనుసరించి కొంతదూరం నడిచాను. హఠాత్తుగా సమరసేనుడు ఒక చోట తక్కున ఆగి:

“శివదత్తా! దీన్నిగురించి నీ ఆభిప్రాయ మేమిటి?” అన్నాడు. అలా సమరసేనుడు

హఠాత్తుగా ప్రశ్నించేసరికి నేను గతుక్కుమన్నాను. దేశం అరాజక స్థితిలో వున్నదనీ, నేరుగలవాళ్ళు కొందరు ప్రజలను కూడ గట్టుకుని, వాళ్ళల్లో వాళ్ళు పోరాడుతున్నారనీ తప్ప, నాకు మరేం తెలియదు. చివరకు మహారాజునే ఎదిరించేంత బలశాలలు బయలుదేరారనేసరికి నాకు ఎక్కడ లేని ఆశ్చర్యం కలిగింది. కాని, ఒహటి, సమరసేనుడికి దేశపరిస్థితుల్ని గురించి నాకు తెలిసిన పాటికూడా తెలియదని అసరికి గ్రహించాను!

“శత్రువులు బలశాలురనే నాకు తోస్తున్నది. అలా కానప్పుడు వాళ్ళు నగరంమీద

హఠాత్తుగా దాడిచేసివుండేవాళ్లు. ముందుగా హెచ్చరికచేసి, దాడికి రావటం అంటే.... మీరే ఆలోచించండి!" అన్నాను.

సమరసేనుడు ఒకటిరెండు నిమిషాలు మాట్లాడలేదు. తరవాత తలపంకిస్తూ "శివ దత్తా! నీవు చెప్పినదాంట్లో కొంత సత్యం లేకపోలేదు. అయినా మనకు సుశిక్షితమైన సైన్యంవుంది. అనుభవజ్ఞులూ, సమర్థులూ, సమృద్ధులూ అయిన నాయకులున్నారు. కనుక ఈ దేశద్రోహుల్ని కాలరాచటం ఎంతో సేపు పట్టదు!" అన్నాడు.

సమరసేనుడు, 'సమృద్ధులైన నాయకులు,' అన్నది ఎవరినుద్దేశించో నాకు చూచాయగా తెలిసినట్లయింది. వాళ్ళు, తనతోపాటు మంత్రాలదివిలో పడరానిపాట్లు పడిన కొద్దిమంది సైనికులూ, వాళ్లలో ముఖ్యుడైన నరవాహనమిశ్రుడూ.

"అయితే యీ ద్రోహుల్ని మట్టు పెట్టడం, ఎంత త్వరగా సాధిస్తే అంత

మంచిది, సైన్యాన్ని సమాయత్తపరచండి. మీ నాయకత్వం ఎంతటి కష్టకార్యాన్నయినా సాధించగలదు," అన్నాను.

సమరసేనుడు నాకేసి ఆశ్చర్యపడు తూన్నట్టు చూసి "ఈ స్వల్ప కార్యానికి నువ్వుగాని, నేనుగాని స్వయంగా సైన్య నాయకత్వం వహించటం హాశ్యాస్పదంగా వుంటుంది. సమృద్ధుడూ, ధైర్యశాలీ అయిన నరవాహనమిశ్రుడికి ఈ పని వప్ప చెప్ప దలిచాను," అన్నాడు.

నరవాహనమిశ్రుణ్ణి గురించి అప్పటికే కొన్ని విషయాలు వినివున్నాను. అతడి ప్రవర్తన నాకు చాలాకాలంగా అనుమాన కారణం అవుతున్నది. కానీ, ఆ సంగతి సమరసేనుడికి యిప్పటి పరిస్థితుల్లో చెప్పటం శ్రేయస్కరం కాదనిపించింది. అట్లని నాయకత్వం నరవాహనుడికి పోనియటం ప్రమాదకరం! యిప్పుడు చేయవలసిందేమిటి? —(ఇంకావుంది)

దైవాయత్తం

CHITRA

సానుమంతమనే దేశానికి మందపాలుడు రాజు. ఆయనకు లేకలేక ఒక కుమార్తె కలిగింది. ఆ పిల్లకు మాలతి అని పేరు పెట్టుకున్నారు. ఆ పిల్లకు జాతకర్మ జరిగే సమయంలో ఒక దూరదేశపు జ్యోతిష్కుడొకాయన అక్కడికి రావటం తటస్థించింది. ఆ జ్యోతిష్కుడు మాలతి జననకాలం తెలుసుకుని, చక్రంవేసి, తన భాషలో ఆమె జాతకం సమగ్రంగా రాసి యిచ్చి తనదారిస వెళ్ళిపోయాడు.

మాలతికి వదహరేశ్వరునిండగానే తండ్రి పెళ్లి ప్రయత్నాలు ప్రారంభిస్తూ, ఆమె జాతకాన్ని చదివించటానికి ప్రయత్నించాడు. నమయానికి ఆ భాష సరిగా తెలిసిన వారెవరూ లేకపోయారు. తెలిసి తెలియని పండితు డొకాయన ఆ జాతకాన్ని చాలా కష్టపడి చదివి, "మహారాజా, ఇందులో అమ్మాయిగారికి రెండు పెళ్లిళ్లవు

తాయని స్పష్టంగా రాసివుంది. మొగుడు పెళ్లి అయిననాడే చచ్చిపోతాడని రాసి వుంది. ఈమె భర్త సామ్రాజ్యాధిపతి అని కూడా రాసివుంది. నాకంత బాగా తెలియటంలేదు. బహుశా మొదటి భర్త చనిపోగా, రెండోభర్త సార్వభౌముడవుతాడేమో సరిగా చెప్పలేను," అన్నాడు.

అప్పటికే మందపాలుడు మాలతిని ఇంద్రదత్తుడనే రాజకుమారుడి కిచ్చివేయ నిశ్చయించాడు. అదృష్టం కలిసివస్తే ఇంద్రదత్తుడు సార్వభౌముడు కావచ్చు. కాని పిల్ల జాతకంలో రెండు పెళ్లిళ్ళు రాసి వుంది. అదీగాక ఒక భర్త పెళ్లి కాగానే మరణిస్తాడనికూడా రాసివుంది. అందుచేత మందపాలుడు తన కుమార్తెకు, అసలు పెళ్లికి పూర్వం ఇంకో పెళ్లి చెయ్య నిశ్చయించి ఆ విషయం మంత్రిలతో ఆలోచనచేశాడు.

ఎన్. వేణుగోపాలరావు

ఆ సమయాన సానుమంత నగరానికి ఎక్కడినుంచో ముగ్గురు పిచ్చివాళ్ళు వచ్చి వున్నారు. ఒకడు “అంతా విచిత్రం,” అంటాడు ; ఇంకోడు, “దైవాయత్తం,” అంటాడు ; మూడోవాడు, “ఎవరికెవరూ లేరు,” అంటాడు. ఈ పిచ్చివాళ్ళు ఈ మాటలుతప్ప ఇంకేమీ మాట్లాడరు. పగలు ఊరంతా ఇవే మాటలంటూ తిరుగుతారు. ఎవరన్నా భోజనం పెడితే తింటారు. పొద్దుకాకగానే ఈశ్వరీ ఆలయానికి పోయి మండపంలో పడుకుంటారు.

మంత్రులు మండపాలుడికి పిచ్చివాళ్ళ వృత్తాంతం చెప్పి, “మహారాజా ! ఇవాళ ఆర్థ

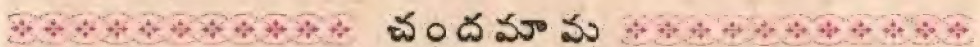

రాత్రికి అమ్మాయిని పెళ్ళికూతుర్ని చేసి, పూజకు తీసుకుపోయినట్టుగా గుడికి తీసుకు పోయి, అమ్మవారి ఎడటనే ఆ పిచ్చివాళ్ళలో ఒకడికి గుట్టు చప్పడు కాకుండా పెళ్ళి చేయింతాం. రేపు మామూలు పెళ్ళి వుండనే ఉండి. ఈ పని చేస్తేమా, జాతకంలో చెప్పిన దోషాలు పరిహరమై శుభం చేకూర గలదు,” అన్నారు. రాజు సమ్మతించాడు.

ఆ ప్రకారమే మాలతిని పెళ్ళికూతు రును చేసి నగరమంతా మాటుమణిగి ఉన్న సమయంలో ఆమెను ఈశ్వరీ ఆల యానికి తీసుకుపోయారు.

“మండపంలో పడుకుని ఉండే పిచ్చి వాళ్ళలో ఎవరో ఒకర్ని లాక్కురండి. ఎవరైనా ఒకటే !” అన్నాడు మంత్ర భటు లతో. ఎవరైనా ఒకటే అని మంత్ర అన్నప్పటికీ, భటులు ఉన్న ముగ్గురిలో చిన్నవాణ్ణిగా చూసి తెచ్చారు. వాడు “దైవాయత్తం” అనేవాడు.

పురోహితుడు గబగబా నాలుగు మంత్రాలూ చదివి మాలతికి, “దైవా యత్తం” కూ పెళ్లి చేసేశాడు. తరవాత మాలతిని తీసుకుని రాచవారు వెళ్ళి పోయారు. “దైవాయత్తం” వెళ్ళి మళ్ళీ మండపంలో పడుకున్నాడు.

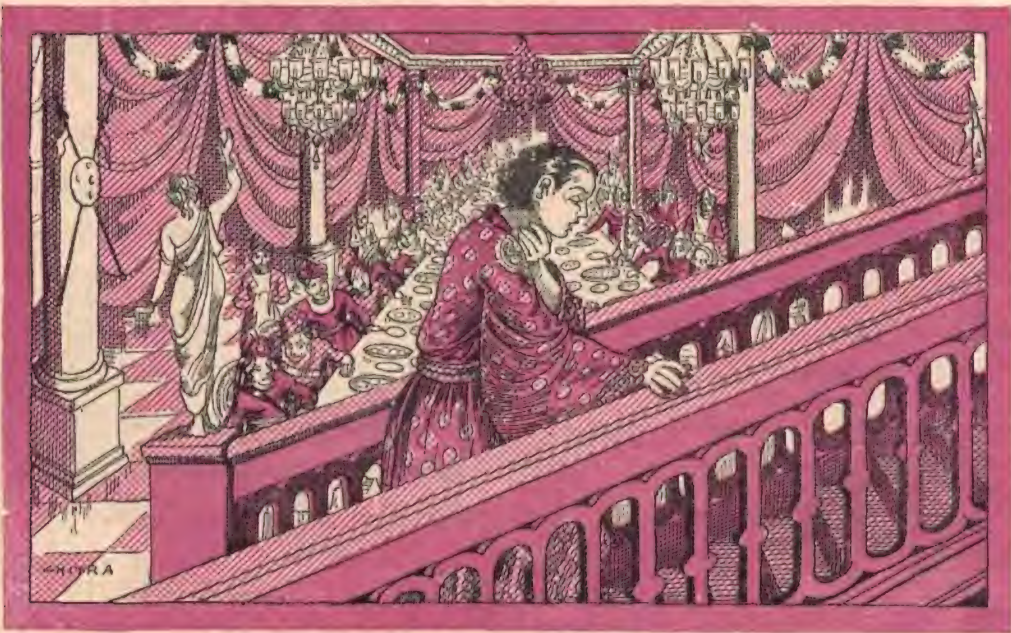

మర్నాడే అసలు పెళ్లి. ఈ పెళ్లి మహా వైభవంగా, ఎంతో ఆర్భాటంగా జరిగింది. కాని మాలతికి ఇదే దొంగ పెళ్లిలాగా, కిందటి రాత్రి దొంగతనంగా జరిగినదే అసలు పెళ్లిలాగా తోచింది. ఆ రాత్రి రాజ భవనంలో సంబరాలికి, వినోదాలకూ, విందులకూ అంతే లేదు. విందు మధ్య నుంచి పెళ్ళికొడుకు, తన వంటో బాగా లేదని లేచిపోయాడు. తరవాత కొద్దిసేపటికే అతనికేదో తెరలాగా వచ్చింది. ఆ తెరలోనే అతనికి ప్రాణంపోయింది. ఒక్క సారిగా సంబరమంతా భీభత్సంగా మారింది. ఈ విపరీత పరిణామంచూసి మందపాలుడు

నిర్భంతపోయాడు. మంత్రి పెళ్ళికి వచ్చిన పండితులలో దక్షిణదేశవాసిని ఒకాయనను చాటుగా తీసుకుపోయి, మాలతి జాతకం చూపించాడు.

ఆ పండితుడు దానిని చదివి, "ఈ జాతకురాలికి రెండోభర్త పోతాడనీ, మొదటి భర్త చక్రవర్తి అవుతాడనీ ఇందులో ఉంది," అని చెప్పాడు.

మంత్రి కంగారు పడుతూ వెళ్ళి ఈ విషయం రాజుతో చెప్పాడు. "ఇక జాత కాలనుగురించి జ్యోతిష్కులను గురించి నాదగ్గర చెప్పవద్దు. ఈ జ్యోత్యులు జరిగిన వన్నీ సరిగానే చెబుతారు. జరగబోయేవి

చెప్పమన్నప్పుడే పప్పులో కాలు వేసేది. ఆ పిచ్చివెధవ చక్రవర్తి కాబోతాడ?” అన్నాడు రాజు కోపంగా.

ఎందుకైనా మంచిదని మంత్రి గుడి దగ్గరికి మనుషులను పంపి పిచ్చివాళ్లున్నారేమో కనుక్కురమ్మన్నాడు. వాళ్ళు తిరిగి వచ్చి అక్కడ ఎవరూ లేరని చెప్పారు. అంతఃపురంలో మాలతికూడా కనిపించ లేదు. ఆమె ఎప్పుడు వెళ్ళిందీ ఎటు వెళ్ళిందీ చూసినవారు లేరు.

ఇంద్రదత్తుడు చచ్చినట్టు తెలియగానే మాలతికి పశ్చాత్తాపమూ, విరక్తి కలిగాయి. ఆమె తన చీనిచీనాంబరాలు విప్పేసి,

కాపాయ బట్టలు ధరించి, ఆ భీభత్సంలో పప్పించుకుని, చీకట్లో పడి ఈశ్వరీ ఆలయానికి బయలుదేరింది. ఆ సమయానికే ముగ్గురు పిచ్చివాళ్ళూ ఆలయంలోనుంచి బయటికి వచ్చి ఎటోపడి పోసాగారు. మాలతి వారి వెనకనే పోసాగింది. వారు ముగ్గురిలో తన భర్త ఎవరో ఆమెకు తెలియదు.

పిచ్చివాళ్ళు అడవులవెంటా, దారుల వెంటా, అనేక గ్రామాలమీదుగా, చాలా రోజులు ప్రయాణించేసి జయంతమనే పట్టణం చేరారు. మాలతి వారు నడిస్తే నడుస్తూ, వారాగితే అగుతూ, వారు తిండి సంపాదించిన చోటనే తానూ తింటూ వారిని వెంబడించింది.

జయంతనగరం చాలా కోలాహలంగా ఉంది. ఆ నగరానికి రాజు విజయవర్ధనుడు. ఆయనకు భూపాలదేవుడని ఒక ఒక కొడుకుండేవాడనీ, అతను పెళ్లాడ నిరాకరించి, వైరాగ్యంతో ఎటో వెళ్ళిపోయాడనీ, అతను చచ్చిపోయినట్టు వార్త రాగా మహారాజు తన వారసుణ్ణి ఎన్నుకోవటం కోసం పట్టపు ఎనుగును విధులలో అనాడే వదలబోతున్నాడనీ, జనం అనుకునే మాటలనుబట్టి మాలతి గ్రహించింది. విధుల నిండా జనం కిక్కిరిసి ఉన్నారు.

చందమామ

ఎవరిమటుకు వారికి తమనే ఎనుగు వరిస్తుందని ఆశ! అది బయలుదేర బోతుంవనగా రాజభటులు వీధులలో ఎవరినీ నడవనివ్వక వక్కగా నిలబెట్టారు. పిచ్చివాళ్ళవెంబడే మాలతికూడా నిలబడింది.

ఇంతలో జనంలో కలకలం బయలుదేరింది. ఎనుగు ఆ వీధిలోకే వస్తున్నది. అది దగ్గిరికి వస్తున్నకొద్దీ జనంలో కొలాహలం హెచ్చింది. ఎనుగు నేరుగా పిచ్చివాళ్ళున్నచోటుకు వచ్చి "దైవాయత్తం" ముందు అగి తొండం ఆతనిపైపు చాచింది. జనమంతా స్తబ్దులై కొయ్యబొమ్మల్లాగా నిలిచిపోయారు.

ఎనుగుమీదినుంచి ఆ దేశపు మంత్రి దిగివచ్చి, "దైవాయత్తం" కేసి పరీక్షగా మాసి, "మహారాజా! తమరేనా? ఏమదృష్టం! నేనుకూడా గుర్తించలేని స్థితిలో నోరులేని ఎనుగు తమర్ని గుర్తించిందా?" అంటూ ప్రణామంచేశాడు.

"దైవాయత్తం!" అంటూ ఆ పిచ్చివాడు విరగబడి నవ్వాడు.

నిజాని కతను పిచ్చివాడు కాడ, ఆ దేశపు యువరాజు భూపాలదేవుడే. కొంత కాలంక్రితం ఆతనికి మంత్రికి ఘర్షణ జరిగింది. మంత్రి ఆతన్ని పెళ్లాడమన్నాడు. యువరాజు పెళ్లాడనన్నాడు.

"రాసి పెట్టివుంటే తప్పించుకోగలరా?" అన్నాడు మంత్రి.

"అంతా మానవాయత్తమే. దైవాయత్తం అంటూ ఏమీలేదు!" అన్నాడు యువరాజు.

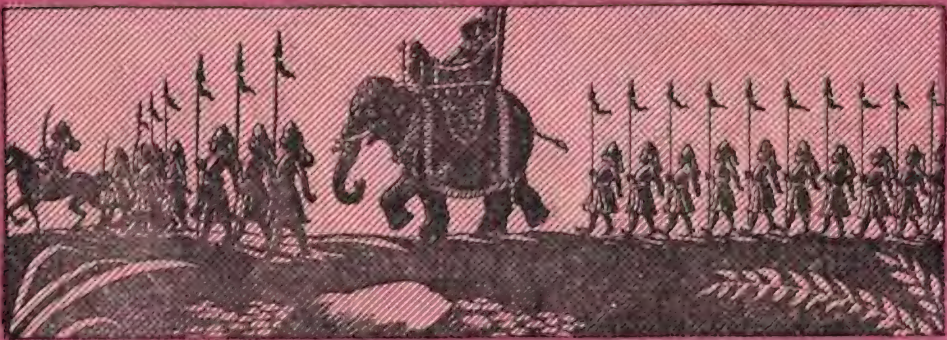
ఒకనాడు జయంత నగరానికి యెవరో యోగి వచ్చాడు. ఆయన చాలా ప్రతిభా వంతుడుగా కనపడటంచేత మంత్రి ఆయనను రాజభవనానికి తెచ్చాడు. యువరాజుకూ యోగికి చాలాసేపు వాగ్వాదం జరిగింది. తరువాత యోగి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ మర్నాడే యువరాజు పిచ్చివాడులా అయిపోయి, "దైవాయత్తం" అంటూ దేశాలమీద బయలుదేరాడు. కొంతకాలానికి అతని జాడకూడా తెలియలేదు.

భూపాలదేవుడు "దైవాయత్తం" అంటూ దేశాలమీద తిరిగేసమయంలో అతనికి మరి ఇద్దరు పిచ్చివాళ్ళు తటస్థపడ్డారు. అందులో ఒకడు "అంతా విచిత్రం" అంటాడు. ఆయన ఒక మంచి బ్రాహ్మడు; తన భార్య

దుష్ప్రవర్తనమీద మతిచెడి దేశాలమీద బయలుదేరాడు. రెండోవాడు లక్షాధికారి అయిన వైశ్యుడు. తన బంధువులంతా తన చావుకోసం ఎదురుచూస్తూ, తన ధనం కోసం గోతికాడ నక్కల్లాగా కనిపెట్టుకుని ఉన్నారని తెలిసి, మతిపోయి, "ఎవరికీ ఎవరూలేరు," అంటూ దేశాలమీద బయలుదేరాడు. ఈ ముగ్గురూ కలిసే ఉన్నారు.

"మంత్రి! నువ్వన్నట్టే అయింది! నా పెళ్ళికూడా దైవాయత్తంగానే జరిగింది. నా మాట నష్టకపోతే మా వెంట యోగినిలాగా వస్తున్న ఈ పిల్ల నడుగు," అన్నాడు భూపాలదేవుడు.

అప్పుడు మాలతి తన భర్త "దైవాయత్త"మే నని తెలుసుకున్నది. మంత్రి ఆమెకు నమస్కారంచేసి యువరాజునూ, యువరాణినీ విసుగుమీద ఎక్కించి రాజభవనానికి తీసుకుపోయాడు. మాలతి చక్రవర్తి భార్య కానే అయింది!

మారి న తలలు

విక్రమార్కుడు చాలా పట్టుదల గలవాడు. బేతాళుడి ప్రశ్నకు సమాధానమివ్వటానికి తాను మౌనం విసర్జించటంవల్లనే బేతాళుడు శపంఠోపహాసాచెట్టెక్కాడని ఆయన గ్రహించాడు. మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగి వెళ్ళి, చెట్టుమీడినుంచి శవాన్ని దిండి, భుజాన వెసుకుని శ్మశానంకేసి నడవసాగాడు.

"రాజా, నీవు చాలా జ్ఞానివి. అందు చేత నిన్ను మరొక ధర్మసందేహం ఆడుగు తాను. ముందు ఈ కథ విను," అంటూ బేతాళుడి విధంగా కథ చెప్పాడు :

శోభావతీనగరంలో కాళికాదేవి గుడి ఒకటి ఉన్నది. దాని ఎదటనే కాళీతీర్థం అనే పెద్ద కోనేరుకూడా ఉన్నది. ఏటా అష్టాధ శుక్లచతుర్శినాడు అక్కడ పెద్ద జాతర జరుగుతుంది. ఆ రోజు అనేక కోసుల దూరంనుంచి లక్షలాది జనులు

బేతాళ కథలు

అక్కడికి వచ్చి, కొనేట్లో స్నానంచేసి, అమ్మవారి దర్శనం చేసుకుంటారు.

ఒక సంవత్సరం ఇలాగే బ్రహ్మస్థలమనే గ్రామంనుంచి ధవళుడనే చాకలి ఉత్సవానికి వచ్చాడు. కొనేటివద్ద స్నానానికి వచ్చినవారిలో మదనసుందరి అనే అందమైన చాకలికన్యను చూశాడు. దాని ఊరూ, పేరూ, తండ్రిపేరూ విచారించాడు. ఆ మదనసుందరి తన భార్య అయితేనే తప్ప అన్నం ముట్టరాదని శపథంచేశాడు.

ఉత్సవానికి పోయి తిరిగి వచ్చినప్పటి నుంచి ధవళుడు చిక్కిపోతూండటం గమనించి వాడి తండ్రి కారణమడిగాడు.

మదనసుందరి విషయమంతా ధవళుడు తండ్రికి చెప్పేశాడు.

“ఈ భాగ్యానికే నిద్రాహారాలు మానాలిట్రా, నాయనా? దాని తండ్రి నాకు స్నేహితుడే. ఇప్పుడే బయలుదేరిపోయి పెళ్లి ఖాయంచేసుకొస్తాను. నువ్వు లేచి అన్నం తిను,” అని తండ్రి చెప్పాడు.

అనుకున్నట్టే పెళ్ళి స్థిరమయింది. మంచి లగ్నంచూసి ధవళుడికి మదనసుందరికి పెళ్లిచేసేశారు. ధవళుడు భార్యను తన యింటికి తెచ్చుకుని సుఖంగా కాపరం చేస్తున్నాడు.

ఇంతలో ఒకనాడు ధవళుడి ఇంటికి వాడి బావమరిది వచ్చి, “బావా, మాయంట గౌరీప్రతం చేసుకుంటున్నాం. నిన్ను, చెల్లెల్ని తీసుకుపోవటానికి వచ్చాను,” అన్నాడు.

మర్నాడే ధవళుడు తన భార్యతోనూ, బావమరిదితోనూ అత్తవారింటికి బయలుదేరాడు. వారి దారి శోభావతీనగరంమీదుగానే ఉంది. వారు ముగ్గురూ కాళీ అలయందగ్గరకు చేరేసరికి ధవళుడికి అమ్మవారి దర్శనం చేసుకోవాలనిపించింది. భార్యనూ, బావమరిదిని రమ్మంటే, ఉత్తచేతులతో అమ్మవారిని చూడటం తమ

కష్టంలేదన్నారు. ధవళుడు ఒక్కడే గుడి లోపలికి వెళ్ళాడు.

గుడిలో అమ్మవారిని చూడగానే ధవళుడికి ఒళ్ళు పరవశమైపోయింది. పద్దెనిమిది చేతులతో కాలికింద మహిషాసురుణ్ణి తొక్కిపట్టి కాళికాదేవి జేగీయమానంగా కనపడింది. అమ్మవారి విగ్రహానికి సమీపంలోనే వేటకత్తి కూడా ఉంది.

“ఈ దేవికి అందరూ బలులిచ్చి పుణ్యం సంపాదిస్తారు. నన్ను నేనే బలియిచ్చుకుని ఏకంగా మోక్షం సంపాదిస్తాను,” అనుకుని ధవళుడు, దేవిని ధ్యానించి వేటకత్తి తీసుకుని, ఒక్క

వేటున తన తల తెగనరుకుకుని అక్కడే పడిపోయాడు.

భర్త ఎంతసేపటికీ రాకపోవటం చూసి మదనసుందరి, చూసిరమ్మని తన అన్నను పంపింది. వాడు గర్భగుడిలోకి వచ్చి, తనను తానే అమ్మవారికి బలి ఇచ్చుకున్న తన బావమరిదిని చూశాడు. వాడికికూడా భక్త్యావేశం వచ్చి తన తల నరుక్కుని బావమరిది పక్కనే ఒరిగిపోయాడు.

వెళ్ళిన మగవాళ్ళకోసం ఎంతో సేపు చూసి మదనసుందరి ఆందోళన పడి, తానే స్వయంగా గుడిలోకి వచ్చింది. అక్కడ తన భర్తశవమూ, అన్నశవమూ

పడి ఉండటం చూసి, దుఃఖంపట్టలేక విడుస్తూ, "తల్లీ, నా భర్తనూ, అన్ననూ ఒక్కసారే బలి పుచ్చుకున్నావా? ఇక నేనెక్కతైనూ బతికి ఉండటం దేనికి? నీ ఎదటనే ఉరిపోసుకు చస్తాను," అని మదనసుందరి ఆత్మహత్యచేసుకోబోయింది.

ఆ సమయంలో దేవిముఖంనుంచి ఇలా మాటలు వినిపించాయి:

"వెరికూతురా! ఆత్మహత్య చేసుకోకు. నేను నీ భర్తనుగాని, అన్ననుగాని బలి కోరలేదు. వారే భక్తిపారవశ్యంలో తమ్ముతాము బలి ఇచ్చుకున్నారు. వారి మొండెములకు తలలు తగిలించు. వారిని ఇప్పుడే బతికిస్తాను."

అమ్మవారన్న ఈ మాటలు వినగానే మదనసుందరికి ఒళ్లుతెలియని ఆనందం కలిగింది. ఆమె ఆనందాశ్రువులు తుడుచుకొన్నా తుడుచుకోకుండా, ఆ గర్భగుడి చీకటిలో రెండు మొండెములకూ రెండు

తలలూ చేర్చింది. మరుక్షణం ఇద్దరూ బతికారు. కాని ఒక్క పొరపాటు జరిగి పోయింది. మదనసుందరి తన భర్త మొండెముకు అన్నతలా, అన్న మొండెముకు భర్తతలా చేర్చి వారిని బతికించుకుంది.

ఈ కథ చెప్పి బేతాళుడు, "రాజా, నా సందేహమేమంటే మదనసుందరి బతికించుకున్న ఇద్దరిలో ఇప్పుడు భర్త ఎవరు? అన్న ఎవరు? ఇందుకు సమాధానం తెలిసి కూడా చెప్పకపోతివా నీతల పగిలిపోతుంది. జాగ్రత్త!" అన్నాడు.

"ఇందులో సందేహానికి అవకాశమే లేదు. శరీరమంతటాకీ తల ప్రధానం. అందువేత భర్త తలగలవాడే భర్త, అన్న తలగలవాడు అన్న," అని సమాధానం చెప్పాడు, విక్రమార్కుడు.

రాజు మౌనం ఈ విధంగా భంగం కాగానే బేతాళుడు శవంతోసహా అంత ర్థానమై చెట్టెక్కి కూచున్నాడు.

రాజ్యాన్వేషణ

నూళ్ళవేళంలో ఒకప్పుడు సుదర్శనుడనే యువకుడుండేవాడు. వాడు చూపులకు నవ మన్నుడుదే, కాని అతి బీదవాడు. వాడు చిన్నతనమంతా కాశీనగరంలో ఉండి చక్కగా చదువుకుని, చదువు పూర్తి అయ్యాక స్వదేశానికి బయలుదేరాడు.

అక్కడక్కడ మజిలీలు చేసుకుంటూ సుదర్శనుడు ఒకరాత్రికి పురందరమనే చిన్నరాజ్యం చేరాడు. నగరం ప్రవేశించే సరికి బాగా చీకటిపడింది. ఆ చీకటిలోపడి మరొకచోటికి, మరొకచోటికి వెళ్ళటం దేని కని, అతను నేరుగా రాజుగారి ఇంటికి వెళ్లి, "మహారాజా, నేను పరదేశిని, అభ్యాగతిని. ఈపూటకు భోజనమూ, శయనమూ చూపారంటే రేపు ఉదయం నా తోవన నేను వెళ్ళిపోతాను," అన్నాడు.

పురందరరాజు అతని అందచందాలకూ, అతని ధైర్యానికి ముచ్చటపడి సరేసన్నాడు.

సుదర్శనుడు స్నానానికి వెళ్ళగానే రాణీ తన భర్తతో, "చూడండి, ఈ కుర్రవాడు మామూలు దుస్తులు ధరించాడన్న మాట గాని, నాకుమాడగా మారువేషంలో తిరుగుతూన్న ఏ చక్రవర్తి కుమారుడో అనిపిస్తోంది. అతని విషయం విచారించండి. అనుకూలినై అమ్మాయినిచ్చి చెద్దాం," అన్నది.

"మారువేషంలో తిరుగుతున్నవాడు మనం అడిగితే నిజం చెబుతాడా? మంత్రి నడిగి ఏదో ఒకటిచెద్దాం!" అన్నాడు రాజు.

మంత్రి సంగతి సందర్భాలన్నీ తెలుసుకుని, "దానకేం భాగ్యం? కుర్రవాడు రాజవునో కావో కనుక్కోవచ్చు. కాని ఒక్క రాత్రిలో తెలిదు. అందుచేత అతన్ని కనీసం రెండురోజులైనా నిలిపిఉంచండి," అన్నాడు.

భోజనాల సమయంలో రాజు సుదర్శనుడితో, 'అబ్బాయి, నువ్వు రేపు ఉదయమే వెళ్ళిపోతానని అన్నావు. అలా వెళ్ళటానికి

విప్పాడు. వెంటనే చొక్కాజేబులోనుంచి రెండు మూడు గుప్పెళ్ళ పచ్చిశనగలు పక్కనిండా, గదినిండా పడ్డాయి!

జరిగిన సంగతేమిటంటే, సుదర్శనుడు వచ్చేటప్పుడు దారిపక్కన శనగచేలు తగిలాయి. అతను బీదవాడూ, జాగర్రగల వాడూ కావటంచేత, ఏపూటనైనా భోజనం దొరకని పక్షంలో తిందామని, శనగ కాయలు కోసి, ఒలిచి, పచ్చిశనగలు రెండు జేబులనిండా పోసుకున్నాడు, తరవాత వాటి విషయం పూర్తిగా మరిచాడు.

ఈ దిక్కుమాలిన శనగలు గది అంతా పడటంవల్ల సుదర్శనుడికి పెద్ద చిక్కు వచ్చింది. తాను చిన్నవాడైనా, రాజుగారు తనకు గొప్పగా అతిథ్యమిచ్చాడు. నౌకర్లు రేపు ఈ శనగలన్నీ చూసి రాజుగారితో చెబితే ఆయనకు తనమీద ఉన్న ఆదర మంతా పోతుంది. అందుచేత సుదర్శనుడు నిద్రకు వాయిదావేసి పక్కమీద పడిన శనగగింజలన్నీ జాగ్రత్తగా విరాడు. పక్క దుప్పటి తీసి దులిపాడు.

తరవాత గది అంతటా పడిన గింజలన్నీ విరాడు. ఒక్క గింజకూడా మిగల్చకుండా అన్నీ ఏరేసరికి అర్ధరాత్రి దాటిపోయింది. ఇంక ఈ శనగలను జేబులో ఉంచు

వీలులేదు. రేపు మా అమ్మాయి ఇందుమతి పట్టినరోజు, రేపుకూడా ఇక్కడే ఉండిపో. ఎల్లుండి నీదారిన పోవచ్చు!” అన్నాడు.

ఈలోపుగా మంత్రి సుదర్శనుడికోసం ఒక గదిలో మామూలు పక్క ఒకటి వేయించాడు. ఆయన పహరావాణ్ణి ఒకణ్ణి పిలిచి, “ఒరే, నువ్వు తెల్లవార్లూ ఈ గది బయటే కావలా ఉండి, మన అతిథి సుఖంగా నిద్రపోతాడే లేదో గమనిస్తూ ఉండు!” అని హెచ్చరించాడు.

సుదర్శనుడు భోజనంచేసి తన పడక గడికి వచ్చాడు. తలుపు గడియపెట్టి పడు కుందామని పక్కమీద కూచుని చొక్కా

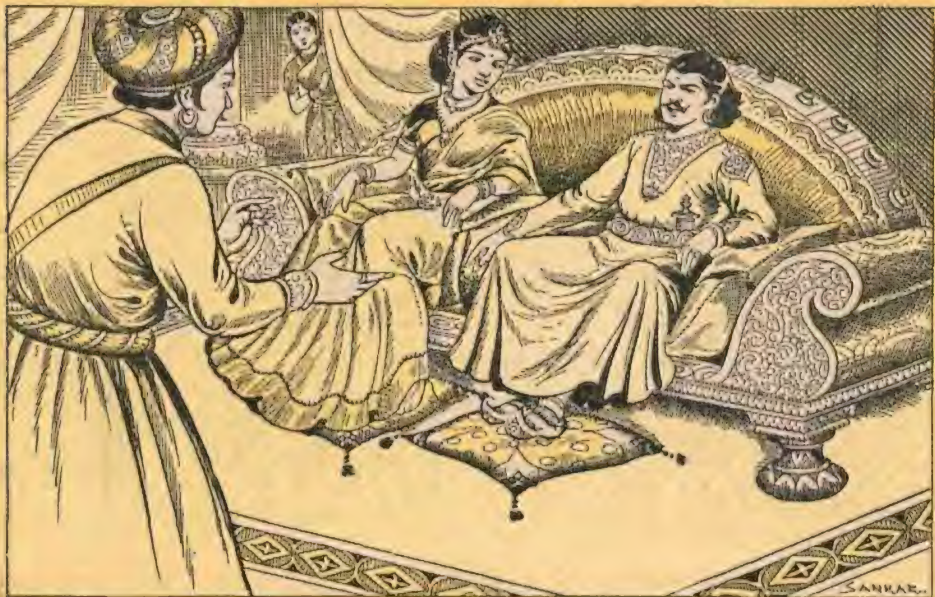
జోవటం ప్రమాదకరం. అందువేత, అకలి లేకపోయినా, సుదర్శనుడు ఒక్కొక్క గింజే తినసాగాడు. అతను పడుకునేసరికి రాత్రి మూడు బాములయింది.

మర్నాడు ఉదయం మంత్రి పహరావాణ్ణి పిలిచి, "ఏంరా? రాత్రి చిన్నబాబుగారు సరిగా నిద్రపోయారా?" అని అడిగాడు.

"బాబూ! రాత్రి ఆయనకి నిద్రలేదు, నాకూ నిద్రలేదు. తెల్లవార్లూ ఆయన గది అంతా తిరుగుతూనే ఉన్నారు. పక్క దుప్పటి దులపటంకూడా నాకు వినిపించింది. మూడు జాములయాక నేను నిద్ర పోయాను. ఆయన ఎప్పుడు పడుకున్నారో

నాకు తెలీదు," అన్నాడు పహరావాడు. మంత్రి వెంటనే రాజుదగ్గరికి వెళ్లి, "మహారాజా, మన అతిథి అతి సుకుమారుడు. నేను రాత్రి వేయించిన పక్కమీద మరొక సామాన్యుడైతే సుఖంగా నిద్రపోయేవాడే. ఇతను మహాభాగి! ఏ చక్రవర్తి కుమారుడో తప్ప మరొకడుకాడు!" అన్నాడు.

తెల్లవార్లూ శనగలు తిని ఉబ్బరంచేసి ఉన్న సుదర్శనుడు, మర్నాడు విందులో ఏ పదార్థమూ అసక్తితో ముట్టకపోవటం చూసి రాజుకూ, రాణికి మంత్రిమాటలలో మరింత గురికుదిరింది. రెండోరాత్రి మంత్రి సుదర్శనుడికి చక్కని హంసతూలికా

మంత్రి ఇందుమతిని వెంటపెట్టుకుపోయి సుదర్శనుడితో పెళ్లిప్రస్తావన చేశాడు. మొదట తెల్లబోయి తరవాత సుదర్శనుడు పెళ్ళికి ఒప్పుకున్నాడు. రాజు రాణి పొందిన అనందానికి మేరలేదు. దగ్గిరలో ఉన్న శుభముహూర్తాన బీదబ్రహ్మచారి సుదర్శనుడికి, రాజుకుమార్తె ఇందుమతికి వివాహం జరిగింది.

ఒక ఏడాదిపాటు సుదర్శనుడు సమస్త సుఖాలూ అనుభవించాడు. తరవాత అతని కష్టాలు ప్రారంభమయాయి.

ఒకరోజు ఇందుమతి తన భర్తతో, "ఏమండీ? ఇట్లా ఎంతకాలం మనం ఇక్కడ కూచుంటాం? మన రాజ్యానికి మనం పోదాం పదండి!" అన్నది.

సుదర్శనుడు నిర్ధాంతపోయి, "మన రాజ్యమా?" అన్నాడు.

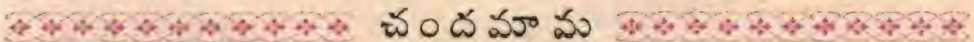
"అవును. మీరు మహారాజులని నాకు పెళ్ళి కాకపూర్వమే తెలుసులెండి! ఎంతకాలం ఆడతారీ నాటకం?" అంటూ ఇందుమతి, మంత్రి పెట్టిన పరీక్షలు వివరించి చెప్పింది. అదంతా వింటుంటే సుదర్శనుడికి మతిపోయినట్టయింది.

కాని తన భార్యకిప్పుడొక రాజ్యంచూపక తప్పదు. ఆమెతో నిజం చెప్పేయ్యవచ్చు.

తల్పం వేయించాడు. ఒక రాత్రల్లా నిద్రలేని కారణంచేత, సుదర్శనుడు చాలా బడలి ఉండి హంసతూలికాతల్పం మీద నడుము వాలుస్తూనే గాఢనిద్రలో ముణిగి పోయాడు.

మంత్రి, రాజదంపతులతో, "ఇక ఎటువంటి సందేహమూ వద్దు. నా భయమల్లా, ఇంత గొప్పవాడు అమ్మాయిని చేసుకోనంటాడేమోనని!" అన్నాడు.

"మామూలు మనిషిగా నటిస్తున్నవాడు అమ్మాయిని ఏ కారణంచేత చేసుకోనంటాడా? మీరు సంశయించక అతన్ని అడిగిచూడండి!" అన్నది రాణి.

చందమామ

కాని అమె నొచ్చుకుంటుందని అతను భయపడ్డాడు. భార్యను ఏమాత్రం బాధపెట్టటం అతనికి ఇష్టంలేదు.

‘అమెతో బయలుదేరి దేశాటన చేస్తాను. కాలక్రమాన నేజం అమె తెలుసుకుంటుంది!’ అనుకుని సుదర్శనుడు, అత్త మామలకు చెప్పి, ఒక శుభముహూర్తాన భార్యతో బయలుదేరాడు.

వారాలూ, నెలలూ గడిచాయి. ఒక ఊరు నుంచి మరొక ఊరికి, ఒక దేశం నుంచి మరొక దేశానికి దంపతులు ప్రయాణం చేస్తున్నారు. భర్త తనను తన దేశానికి తీసుకుపోతున్నాడన్న దృఢసమ్మతం తప్ప ఇందుమతికి మరేమీ తెలియదు. అమె అతనితోపాటు నడిచింది, చెట్లకింద పడుకున్నది, అష్టకష్టాలూ వడింది; కాని ఒక్క సారికూడా తన భర్తను, “మనం ఎటు పోతున్నాం? ఎక్కడికి పోతున్నాం?” అని అడిగిన పాపాన పోలేదు.

ఎన్నోసార్లు సుదర్శనుడు తన భార్యను ఏమార్చి ఒంటరిగా వెళ్లిపోదామనుకున్నాడు. కాని తనయందు అంత మూఢవిశ్వాసం ఉంచి, తనతో సమానంగా కష్టాలుపడే భార్యను విడిచిపోవటానికి అతనికి మనస్సు రాలేదు. రాజాంతఃపురంలో ఉన్నప్పటికన్న

ఇందుమతి ఇప్పుడతనికి చాలారెట్లు ప్రియతమురాలయింది.

ఇల్లు బయలుదేరిన ఆరుమాసాలకు భార్య భర్తలు కళింగనగరంచేరారు. వర్తకులవద్ద ఇందుమతి నగలు కొన్ని విక్రయించి పేదరాసి పెద్దమ్మ ఇంట బసవేశారు.

ఈ ఇద్దరినీ చూడగానే పేదరాసి పెద్దమ్మకు అనుమానం కలిగింది. ఇందుమతి రాజకుమార్తె అన్నది కనిపిస్తూనే ఉన్నది. కాని పెద్దమ్మకళ్ళు సుదర్శనుడిమీదనే ఉన్నాయి. ఏమంటే, పదిహేనేళ్ళక్రితం కళింగరాజు కుమారుణ్ణి దొంగలు ఎత్తుకుపోయారు. ఆ కుర్రవాడు జీవించిఉంటే

సుదర్శనుడి ఈడే ఉండేవాడు. ఇతనే అత
నేమొనని పెదరాసిపెద్దమ్మకు తోచింది.

ఆమె ఇందుమతిని చాటుకు పిలిచి,
"అమ్మా, మీరెవరు? నీభర్తకు ఏంపని?"
అని అడిగింది.

"నేను పురందర రాజకుమార్తెను. నా
పేరు ఇందుమతి. నా భర్త ప్రచ్ఛన్నంగా
తిరుగుతూన్న రాజకుమారుడు," అన్నది
ఇందుమతి.

"నీ భర్త ఏ దేశపు రాజకుమారుడు?"
అని అడిగింది పెదరాసిపెద్దమ్మ, అత్రంగా.

"అది నాకూ తెలియదు. నేను నా
భర్తను అడగలేదు. మేము చాలా రోజులుగా
ప్రయాణించేస్తున్నాం," అన్నది ఇందుమతి.

పెద్దమ్మ అనుమానం దృఢపడింది.
ఆమె దివాణానికి వెళ్ళి కళింగరాజుతో,
"మహాప్రభూ, మా ఇంటికి ఒక కుర్ర
వాడు భార్యతో సహా వచ్చాడు. చిన్న
తనంలో దొంగలు ఎత్తుకుపోయిన మీ

కుమారుడేనని నాకు అనుమానంగా
ఉంది," అని చెప్పింది.

"ఆ భార్యభర్తలను ఒకసారి ఇక్కడికి
తీసుకురా," అన్నాడు రాజు.

ఆ సాయంకాలమే పెదరాసిపెద్దమ్మ
సుదర్శనుణ్ణి, ఇందుమతిని రాజాంతః
పురానికి తీసుకుపోయింది. సుదర్శనుణ్ణి
చూడగానే కళింగరాజు, అయన భార్య
చాలా ముచ్చటపడ్డారు. అతనిలో రాజుకు
రావేపోలికలూ, రాణికి రాజుపోలికలూ
కనిపించాయి.

"నాయనా, నువ్వు మా కొడుకువే!
మాదగ్గిరే ఉండిపో!" అన్నాడు కళింగ
రాజు. సుదర్శనుడు ఒప్పుకున్నాడు.

సుదర్శనుడికి యువరాజ్యాభిషేకం
చేశారు. పురందరదేశానికి శుభవార్త చేర
గానే, అక్కడి మంత్రి, "నేనప్పడే చెప్ప
లేదా? మనకు కళింగయువరాజు అల్లుడు
కావటం ఎంత ఆదృష్టం!" అన్నాడు.

సరికొత్త శ్లోకం

రాజులసేవ కత్తిమీది సామువంటిది. కాళిదాసును ప్రాణంతోసమానంగా చూసుకునే భోజరాజుకుకూడా కాళిదాసుపై ఏదో ఆగ్రహం కలిగింది. ఆ కారణంగా కాళిదాసు ధారానగరం విడిచి పోయాడు.

కాళిదాసు వెళ్ళిపోయిన అనంతరం భోజరాజు పండిత పరిషత్తులో ఒక రకమైన అరాజకం ఏర్పడింది. ఆ పండితులలో ముగ్గురు చురుకైనవాళ్ళు చేరారు. వారిలో ఒకడు ఏకసంధాగ్రాహి—అంటే, ఏదైనా ఒకసారి వింటే పట్టెయ్యగలవాడు; రెండోవాడు ద్విసంధాగ్రాహి—రెండుసార్లు వినిపట్టేస్తాడు; మూడోవాడు త్రిసంధాగ్రాహి.

ఎవరైనా ఊరూపేరూ లేని కవులు ఒక కొత్త శ్లోకం చదివితే భోజరాజు వారికి ఒక లక్ష పారితోషికం ఇచ్చి పంపుతూండేవాడు. కాని ఈ ముగ్గురూ చేరినాక ఈ అచారానికి విఘాతం కలిగింది. ఎందుకంటే ఎవరైనా

వచ్చి సభలో శ్లోకం చదివితే ఏకసంధాగ్రాహి లేచి, “ఇది నేను విన్న శ్లోకమే,” అని తానుకూడా దానిని చదివేసేవాడు. అప్పటికి రెండుసార్లు విని ఉన్న ద్విసంధాగ్రాహి, “పాత శ్లోకమే,” అని తానుకూడా చదివేవాడు. అతని వెనకగా త్రి సంధాగ్రాహి చదివేవాడు. అది పాత శ్లోకమేనని భోజరాజుకు నమ్మకం కుదిరేది. కొత్తగా వచ్చిన వాడు అవమానంపొంది వెళ్ళిపోయేవాడు.

ఈ విధంగా అనేకమంది పండితులు భోజరాజు దగ్గర శ్లోకాలు చదివి, బహుమానానికి బదులు పరాభవంపొంది, తిరిగి వెళ్ళిపోయారు. ఇలా వెళ్ళిపోయినవారిలో ఒకడు దూరదేశంలో ఉన్న కాళిదాసుకు తటస్థపడ్డాడు.

పండితుడి అనుభవమంతా విని కాళిదాసు చాలా చింతించాడు. తాను వచ్చినాక భోజరాజు ఆస్థానం ఎలా మారిపోయిందీ

కాళిదాసుకు అర్థమయింది. భోజరాజుకూ, అతని పండితులకూ తగిన శాస్త్ర చేద్యమని కాళిదాసు నిశ్చయించుకుని, ఒక శ్లోకం రచించి, పండితుడికిచ్చాడు. “ఈ శ్లోకం తీసుకుపోయి భోజరాజు ఆస్థానంలో చదవండి. మీకు పారితోషికం తప్పక లభిస్తుంది,” అన్నాడు.

పండితుడు ఆ శ్లోకం తీసుకుని ధారానగరంచేరి భోజరాజు ఆస్థానానికి వెళ్ళాడు.

“మహారాజా, కొత్త శ్లోకం రచించాను. విని, తగిన పారితోషికం ఇప్పించండి!” అన్నాడు పండితుడు. భోజరాజు శ్లోకం చదవమన్నాడు. పండితుడిశ్లోకం చదవగా:

“స్వస్తి. శ్రీ భోజరాజు: త్రిభువనవిదితో.

ధార్మికస్తే పితా భూ

త్పిత్రాతే వైగృహీతా నవనవతిమితా

రత్నకోద్యోమదీయాః,

తా మేదేహీతి, రాజన్! సకల బుధజన్తై

ర్జాయతే సత్యమేత

న్నోవా జానంతితే తన్మమకృతి మధవా

దేహిలక్షంతతోమే.”

[“శ్రీ భోజరాజుకు స్వస్తి! ధార్మికుడని మూడులోకాల ప్రసిద్ధిగాంచిన మీతండ్రి గారు 99 కోట్ల రత్నాలు నావి తీసుకున్నాడు. వాటిని నాకు ఇప్పించు. ఈ మాట నిజమని పండితులందరూ ఎరుగు

దురు. ఒకవేళ వారు ఎరగనిపక్షంలో నా యీ శ్లోకానికి అధమం లక్ష అయినా ఇయ్యి.”]

ఈ శ్లోకం వినగానే ఏకసంధాగ్రాహి మొదలైనవాళ్ళు పెద్ద చిక్కులో పడ్డారు. ఈ శ్లోకం అదివరకే తమకు తెలుసునన్నట్టయితే, భోజరాజు తండ్రి ఈపండితుడివద్ద 99 కొట్ల రత్నాలు తీసుకుని ఉన్నమాట తమకు అదివరకే తెలిసినట్టు సాక్ష్యం చెప్పినవారవుతారు. అమాట నమస్త పండితులకూ తెలుసునని శ్లోకంలో ఉన్నది. శ్లోకం తెలియనివారికి మాత్రమే ఆమెలు మాట తెలియకపోవాలి. తమ కాశ్లోకం తెలియదన్నపక్షంలో అది సరికొత్తశ్లోకమవుతుంది. భోజరాజు పండితుడికి ఒక లక్ష మాత్రమే ఇవ్వవలసి వస్తుంది.

అందుచేత సభలో అందరూ అది కొత్త శ్లోకమేనని ఒప్పుకున్నారు. భోజరాజు పండితుడికి లక్ష పారితోషికం ఇప్పించి,

“అయ్యా, మీరు ఈ శ్లోకం ఈ విధంగా ఎందుకు రాయవలసి వచ్చింది? దీని ఆంతర్యమేమిటి?” అని అడిగాడు.

పండితుడు భోజరాజుతో, తాను పూర్వం వచ్చి ఒక కొత్తశ్లోకం చదివినసంగతి, సభలోని కొందరు పండితులు అది పాతశ్లోకమని రుజువుచేసిన సంగతి, తన కథ అంతా విని ఎవరో బ్రాహ్మడు ఈ శ్లోకం రాసి పంపిన సంగతి చెప్పేశాడు.

ఏకసంధాగ్రాహి, ద్విసంధాగ్రాహి, త్రిసంధాగ్రాహి కలిసి అడే నాటకం భోజరాజుకు అర్థమయింది. వీరిమూలంగా ఎందరికి అన్యాయం జరిగిందో?

ఈ శ్లోకం రాసి పంపినది కాళిదాసేనని భోజరాజుకు అనుమానం తగిలింది. ఆయన సపరివారంగా బయలుదేరి ఆ పండితుడి వెంట వెళ్ళి కాళిదాసును కలుసుకుని, క్షమాపణ చెప్పకుని, ధారానగరానికి తిరిగి తెచ్చుకున్నాడు.

సుకుమారి

ఒక ఊళ్లో ఒక ధనికుడికి సుకుమారి అనే కుమార్తె ఉండేది. ఆ పిల్ల తగని సోమరిపోతు, పనికిమొండి, అస్తమానం పిల్లలతో ఆడుకుంటుండేది. ఆమెకు యుక్తవయసు రాగానే తండ్రి ఆమెకోసం సంబంధాలు వెతికాడు. సుకుమారి నాలా మందిని నిరాకరించి ఒక అందగాడైన బీద పిల్లవాణ్ణి చేసుకోవటానికి ఒప్పుకున్నది. అయితే పెళ్లికి ముందు ఆమె ఆ యువకుడిచేత ఒక ప్రతిజ్ఞ చేయించింది. అదేమిటంటే, అతను సుకుమారిని పొరపాటున కూడా కొట్టరాదు, తిట్టరాదు.

కావరానికవచ్చినా సుకుమారిలో కొంచెం కూడా మార్పులేదు. భర్త ఇంటకూడా ఆమె ఇక్కడివస్తువు అక్కడపెట్టి ఎరుగదు. అస్తమానం తన పెంపుడు పిల్లతో ఆడుకునేది. ఆ పిల్లే ఆమెకు పంచప్రాణాలూ. సుకుమారి భర్తకు ఏమిచెయ్యాలో తోచలేదు.

ఇల్లు చూడబోతే ఎక్కడి పాచి అక్కడే ఉండేది. ఏనాడూ వేళ్ళకు వంట అయ్యేది కాదు. ఎందుకు చెయ్యలేదని అడిగితే అలక్ష్యంగా జవాబు చెప్పేది.

కొద్దికాలంలోనే మొగుడిప్రాణం విసిగి పోయింది. అతను, ఎన్నేసార్లు సుకుమారిని మెత్తగా తన్నబుద్ధి అయి కూడా, తన కోపాన్ని అణుచుకున్నాడు.

చివరకు అతను భార్యకు బుద్ధిచెప్పటానికి ఒక ఉపాయం ఆలోచించాడు. ఒక రోజు ఉదయం బయటికి పోతూ, సుకుమారి పక్కనే ఆడుకుంటున్న పిల్లిని చూసి, “ఏయ్, పిల్లీ! నేను మధ్యాహ్నానికి తిరిగి వచ్చేసరికల్లా ఇల్లు శుభంగా ఉంచు, వంట చేసిసిద్ధంగా పెట్టు, లేకపోతే నిన్ను తీవ్రంగా శిక్షిస్తాను!” అని బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

అతను మధ్యాహ్నానికి తిరిగివచ్చేసరికి ఇంటి పరిస్థితిలో మార్పేమీ లేదు. ఎక్కడి

పాచి అక్కడే ఉంది. పొయిలో నిప్పుయినా లేదు. సుకుమారి పిల్లితో అడుగుంటున్నది.

అమెభర్త కోపంగా అమెచేతిలోనుంచి పిల్లిని లాగేశాడు. అది సుకుమారిని పట్టుకోబోవటంలో గోళ్ళువిప్పి అమె చేతులను గట్టిగా పీకింది.

సుకుమారి భర్త తాను చేయలేని పని పిల్లిచేతచేయించి, దానితో "నీకు ఉదయం ఏం చెప్పి వెళ్ళాను? నువ్వుచేసినదెమిటి?" అంటూ దాన్ని గట్టిగా కొట్టసాగాడు.

పిల్లిపీకటంవల్ల రక్తంకారి బాధపడుతున్న సుకుమారి, పిల్లితినే దెబ్బలుచూడలేక, భర్తతో, "దాన్నెందుకు కొట్టటం? దానికి మన మాటలు అర్థమవుతాయా? పిల్లి ఎక్కడన్నా పాచిపని, వంటా చేస్తుందా?" అని అడిగింది.

భర్త కోపంగా పిల్లిని పారేస్తూ, "ఏమో, నాకదంతా తెలీదు. ఈ ఇంటి నాకు చెప్పి చెయించుకునే అధికారం ఈ పిల్లిమీద

మాత్రమే ఉన్నది. నేనా అధికారాన్ని దానిమీద తప్పక చూపిస్తాను," అన్నాడు.

ఇంత అయినా కకూడా సుకుమారి మారలేదు. మర్నాడు మళ్ళీ అమె భర్త ఇంటికి వచ్చి, అమెచేతిలోనుంచి పిల్లిని లాగి, "ఇంకా నీకు బుద్ధిరాలేవా?" అని చచ్చేటట్టు కొట్టాడు. ఈసారికూడా పిల్లి అత్త రక్షణ చేసుకోబోయి అమెను పీకింది.

సుకుమారి నిర్ధాంతపోయి, "అది కాస్తా నిష్కారణంగా చచ్చిపోతుంది. కొంచెమైనా ఫలితం ఉండదు," అన్నది.

"దానిమీద నీకంత జాలి ఉంటే, దాని ప్రాణం కాపాడుకోవటానికిగాను, దానికినేను చెప్పే పని నువ్వే చెయ్యి," అన్నాడు భర్త.

ఆరోజు అతను ఇంటికి వచ్చేసరికి ఇల్లు అద్దంలాగా ఉంది. వంట యావత్తూ సిద్ధంగా ఉంది. పిల్లిమీది మమకారంతో సుకుమారి మారిపోయింది. అమె మరెన్నడూ భర్తను అలక్ష్యంగా చూడలేదు.

CHITRA

ఒక ఊళ్లో ధనగుప్తుడనేవాడు అనేక పాపాలకు ఒడిగట్టి, ధనం సంపాదించి, కోటీశ్వరుడైనాడు. ఆయనను గురిగాపెట్టుకుని, ఆయన సహాయంతో అనేకమంది ఇతర వర్తకులు లక్షాధిపతులయ్యారు.

ధనగుప్తుడికి ముసలితనం పైనపడింది. చావు దగ్గిరికి వస్తున్నకొద్దీ ఆయనకు పాప భీతి పట్టుకున్నది. బతికినన్నాళ్ళూ పాపాలే చేశాడు, ఇకనైనా కొంత పుణ్యం మూట కట్టుకోకపోతే, చచ్చినాక ఏ నరకకూపాలలో యాతన పడవలసి వస్తుందోనని ఆయన భయపడసాగాడు. పుణ్యం సంపాదించటానికిగాను తీర్థయాత్రలు చేసి వద్దామనుకున్నాడు.

ధనగుప్తుడు తీర్థయాత్రలకు బయలుదేరుతున్నాడనేసరికి మరి ముగ్గురు వర్తక శ్రేష్ఠులు తాముకూడా ప్రయాణమయ్యారు. వారుకూడా పుణ్యంచేసుకుని ఎరగరు.

ధనగుప్తుడు ఏదో పరమార్థం లేనిదే ఏపనీ చెయ్యడని వారికితెలుసు. పుణ్యం మూట ఆటుంచి, ఈ తీర్థయాత్రవల్ల ఇంకే వైనా లాభాలుండవచ్చు. ఆ లాభాలు తాముమాత్రం ఎందుకు పొందగూడదూ? అదీగాక, ఒకరికి నలుగురైతే ఖర్చు కలిసి వస్తుంది. దారిలో ఎవరికైనా కాస్త జబ్బు చేసినా మిగిలినవాళ్ళు ఆదుకుంటారు. ఇవన్నీ ఆలోచించి ధనగుప్తుడు వారిని వెంటపెట్టుకు పోవటానికి ఒప్పుకున్నాడు.

కాశీవెళ్ళటమూ, రామేశ్వరం వెళ్ళటమూ అని వారిలో వారికి చర్చ జరిగింది. కాశీకి పోవటమూ, కాటికి పోవటమూ ఒకటేనని సామెత. రామేశ్వరమైతే దగ్గిర. దారి సులువు. అదీగాక ఆ గ్రామంలోనే రాముడని ఒక అంటరానివాడున్నాడు. వాడు ఇంట్లో అలిగి మూడుసార్లు రామేశ్వరం పారిపోయి తిరిగి వచ్చాడు. వాడికి రామే

శ్వర ప్రయాణం కొట్టినపిండి. వాణ్ణి వెంట బెట్టుకుని నలుగురు వర్తకులూ రామేశ్వరం పోవటానికి నిశ్చయించారు.

మంచిరోజు చూసుకుని, రాముడు ముందుదారి తీయగా, రామనామ స్మరణ చేస్తూ నలుగురు వర్తకులూ రామేశ్వరం బయలుదేరారు. ప్రయాణం అన్నివిధాలా అనుకూలంగానే సాగింది. ఇంకా ఒకటి రెండు రోజుల ప్రయాణం మిగిలి ఉండనగా కారుమేఘాలు ముంచుకువచ్చాయి. ప్రళయమైన గాలి వీచసాగింది.

ఆ సమయాన యాత్రీకులు ఒక అడవి కుండా నడుస్తున్నారు. గాలికి ఎంతెంత

మానులూ భయంకరంగా ఊగుతూ, విరిగి మీద పడేటట్టు కనపడ్డాయి. పైన మేఘాలు ఏనుగులమందలాగా తిరుగుతూ భీకరంగా గర్జిస్తున్నాయి. కళ్లు చెదిరే మెరుపులకు యాత్రీకుల కళ్లు గుడ్డి అయిపోతున్నాయి.

వాళ్ళు పక్కబలంకొద్దీ పరిగెత్తి, ఎట్లా గయితేనేం, ఒక పాడుపడిన చిన్న దేవళంలో తలదాచుకున్నారు. వెంటనే పిడుగుల వర్షం ప్రారంభమయింది. వారున్న చోటికి అతి సమీపంలోనే ఒకటి తరవాత ఒకటిగా పిడుగులు, బాంబుల్లాగా, భయం కరమైన శబ్దంతో పడసాగాయి. ఒక పిడుగు అంతదూరాన ఉన్న పెద్ద చెట్టు మీద

పడింది. చెట్టు నగం సురసురా కాలి పోయింది, మిగిలినది విరిగి పడిపోయింది. మరికొద్దీ క్షణాలకు ఇంకొక పిడుగు దేవ క్వాసికి యాభై అంగల దూరాన పడింది. యాత్రికులకు ప్రాణాలలో ప్రాణాలులేవు.

"ఇదేం పిడుగులవర్షం! నాజన్మలో ఎన్నడూ ఇలాటిది ఎరగను! మనలో ఎవడో పాపాత్ముడున్నాడు. ఆ పాపాత్ముడి మూలంగా మనమందరమూ నాశనం అవుతాం. తప్పదు!" అన్నాడు ధనగుప్తుడు.

"ఈ రాముడే పాపాత్ముడు. ఈ అంట రానివాణ్ణి మనం తీసుకురావటమే తప్పు. తెచ్చామే అనుకో, విడుకూడా మనతో సమంగా ఈ పవిత్రమైన దేవళంలో తగుదు నమ్మా అని వచ్చి కూచున్నాడు. దేవుడు చూడడూ? ఆగ్రహించడూ?" అన్నాడు మరొక యాత్రికుడు.

నలుగురూ కలిసి రాముణ్ణి అవతలికి వెళ్ళమన్నారు.

"బాబూ, పెద్దవాన అయింది. తడిసి పోతాను కరుణించండి. పుణ్యంకట్టుకొండి. నేను పాపినే. కాని మీవంటి పుణ్యాత్ముల పక్కనుంటే నన్ను దేవుడేమీ చెయ్యడు. నా ఒక్కడిమూలంగా మీరు నలుగురు నష్టపడతారా? దేవుడంత అన్యాయం చెయ్యడు!" అని రాముడు బతిమాలాడు.

వాడు చలికి వణుకుతూ, దణ్ణాలుపెట్టి బతిమాలుతున్నకొద్దీ యాత్రికుల గీర్వాణం మరింత ఎక్కువయింది. అఖరుకు వాళ్ళు నలుగురూ చేరి రాముణ్ణి వానలోకి నెట్టేశారు. వాడు పరిగెత్తిపోయి దూరాన ఉన్న ఒక చెట్టుకిందికి వెళ్ళి నిలబడ్డాడు. మరుక్షణమే అకాశం పగిలినట్టు చప్పుడై పెద్ద వెలుతురయింది. రాముడు కళ్ళు గట్టిగా మూసి తెరిచేసరికి ఎదురుగా దేవళం లేదు. రాళ్ళగుట్ట మాత్రమే ఉంది. ధన గుప్తుడితోపాటు ముగ్గురు యాత్రికులూ పిడుగువాతపడి చనిపోయారు.

ఒక బౌద్ధదేవాలయంలోని మఠంలో భిక్షువుకడుండేవాడు. వాడు పట్టి మూర్ఖుడు. వాడెకనాడు విధిన పాతూండగా కుక్కఒకటి ఎక్కడినుంచో వచ్చి వాడిమీద పడి, వాడి మోకాలు కరిచింది. మోకాలు గాయమయింది.

“ఈ గాయం ఎందుకయింది?” అని నన్ను ఎంతమందో అడుగుతారు. గాయం మానినదాకా అడుగుతూనేవుంటారు. ఇంతమందికి నేనెక్కడ జవాబు చెబుతూవుండేది? అందుచేత వెంటనే అందరికీ ఒక్కసారే జరిగినదంతా చెప్పేస్తాను,” అనుకున్నాడు ఆ మూర్ఖుడు.

వెంటనే వాడు మఠానికి తిరిగివచ్చి, డప్పు ఒకటి తీసుకుని, మఠంమీది కెక్కి డప్పు వాయిచాడు. కొద్దిసేపటిలోనే చాలామంది చేరారు. వాళ్ళలో కొందరు, “ఏమిటి విశేషం? ఎందుకు డప్పుకొడుతున్నావు?” అని అడిగారు.

“అందరూ శ్రద్ధగా వినండి. ఇంతకముందే నెను విధివెంట వెళ్ళుతుండగా ఒక కుక్క నామీద పడి మోకాలు కరిచింది! ఇదగ్గే గాయం!” అన్నాడు మూర్ఖభిక్షువు.

“ఈ భాగ్యానికే ఇంత అర్పటంగా చాటింపు వేకావా, నాయనా?” అని తిట్టుకుంటూ అందరూ వెళ్ళిపోయారు.

ప్రసరమలోభి అయిన మూర్ఖుడొక యుండెవాడు. వాడూ, వాడి భార్యకూడా రెండు పూటలా ఉప్పకూడా వేసుకొకుండా పేలపిండి తిని కడుపు నిండుకునేవారు. అలాటి ప్రసరమ లోభికి ఒకనాడు పాయసంమీద బుద్ధిపోయింది. వాడు తలవాళి గడియపెట్టి భార్యచేత పాయసం కాయించసాగాడు.

ఇంతలో ఒక స్నేహితుడు వచ్చి తలుపు తట్టాడు, లోభి భార్య వెళ్ళి తలుపుతీసింది.

“మీ ఆయన ఉన్నాడా?” అని అడిగాడు వచ్చిన స్నేహితుడు.

లోభి భార్య ఏమీ చెప్పక భర్తవద్దకు వెళ్ళి, అతనికోసం ఎవరో వచ్చినట్టు చెప్పింది.

“ఏచ్చిదానా, నేను చచ్చిపోయినట్టు పడుకుంటాను. నువ్వు నా కాళ్ళమీదపడి ఏడుస్తాండు. వాడు వెళ్ళాక పాయసం తిందాం!” అన్నాడు లోభి

ఇంతలో స్నేహితుడు లోపలికివచ్చి లోభి చచ్చినట్టు పడుకుని వుండటమూ, అతని భార్య మొగుడి కాళ్ళమీదపడి ఏడుస్తూండటమూ చూశాడు. వంటయింటోనుంచి పాయసం వానన కొడుతొంది.

ఇదేదో దొంగయ్యెత్తని గ్రహించి, వచ్చిన స్నేహితుడు, “అయ్యో, స్నేహితుడా! అప్పుడే పోయావా!” అంటూ గొంతెత్తి ఏడుపు ఆరంభించాడు. ఈ ఏడుపు విని లోభి బంధువు లంతా వచ్చారు. వాళ్ళు లోభివాణ్ణి దహనంచెయ్యటానికి ఏర్పాట్లుకూడా చేశారు.

“ఏమిండి? ఇప్పుడన్నా లేవండి?” అన్నది భార్య లోభి చెవిలో.

“చాల్లే ఈరుకో! ఇప్పుడు నేను బతికానంటే వీళ్ళందరికీ పాయసం పంచాలి!” అని కేకపెట్టి లోభి మళ్ళీ చచ్చినట్టు పడుకున్నాడు.

వాడి మూర్ఖతకు నవ్వుకుంటూ ఎక్కడివాళ్ళక్కడ వెళ్ళిపోయారు.

ఒక మూఢుడు ఒకనాడు పురాణం వింటూంటే అందులో, కొలను తవ్వించినవారికి పరలోకంలో అంతులేని భోగాలు లభిస్తాయని వచ్చింది. వెంటనే ఆ మూఢుడు తనకున్న ఆస్తి యావత్తూ అమ్మి ఒక కొలను తవ్వించి, దానికి నాలుగువేపులా ఇటుకలతో గట్టు కట్టించాడు.

అతను ఒకనాడు కొలనుకు వెళ్ళి చూసేసరికి గట్టు ఒకపక్క పగిలివున్నది. మర్రాడు ఇంకొక పక్క పగిలివున్నది. ఈ పని ఎవరు చేస్తున్నారో చూడాలని ఆ మూఢుడు రాత్రి పూట కొలనుదగ్గరికి వెళ్లి, అక్కడ గట్టును కుమ్ముతున్న ఎద్దు నెకదాన్ని చూశాడు. వెంటనే వాడు వెనకగా వెళ్ళి ఆ ఎద్దు తోక పట్టుకున్నాడు. మరుక్షణంలో ఆ ఎద్దు ఆకాశంలో లేచి నేరుగా కైలాసశిఖరంమీద వారింది.

నందికేశ్వరుడి తోక పట్టుకుని కైలాసం వచ్చిన అతిథికి అక్కడివాళ్లు చక్కగా భోజనం పెట్టి, తినటానికి గుమ్మడికాయలంత ఉండ్రాళ్ళిచ్చారు. తరవాత ఆ మూఢుడు నందికేశ్వరుడి తోక పట్టుకుని మళ్ళీ భూలోకానికి వచ్చేశాడు. అతను తన బంధువు లందరినీ పిలిచి తన కైలాసయాత్ర గురించి, ఉండ్రాళ్లనుగురించి చెప్పాడు.

“మమ్మల్నికూడా ఎట్లాగైనా ఒక్కసారి కైలాసం తీసుకుపోవాలి!” అన్నారు బంధువులు.

కాదనలేక ఆ మూఢుడు, “సరే ఈ రాత్రి నాతో కొలనుకు రండి. నందికేశ్వరుడి తోక నేను పట్టుకుంటాను. నన్ను మీరంతా పట్టుకోండి. అందరమూ కైలాసం పోదాం!” అన్నాడు.

అంతా అనుకున్నట్టు జరిగింది. నంది ఆకాశంలోకి లేచేసరికి, దాని తోక పట్టుకుని మూఢుడూ, అతనిని పట్టుకుని ఒక బంధువూ, ఆ బంధువును పట్టుకుని మరొక బంధువూ, ఈవిధంగా గొలుసులాగ అందరూ లేచారు. దారిమధ్యను మూఢుణ్ణి పట్టుకున్న బంధువు, “అయితే కైలాసంలో ఎంతెంత ఉండ్రాళ్లున్నాయన్నావూ?” అని అడిగాడు.

మూఢుడు నందితోక వదిలేసి తన చేతులు ఎడంగా పెట్టి, “ఇంతంతా!” అన్నాడు.

ఒకప్పుడు గోహ ఒక బిడారువెంట ప్రయాణంచెయ్యటం తీర్పించింది. మజిలీ చెరగానే అందరూ భోజనాలకు కూచున్నారు. ఎడారి ప్రయాణంలో భోజనం దొరకదు. అందుచేత ఉన్న ఆహార వదార్థాలను ఎంచి, పరిమితంగా అండరూ పంచుకు తినాలి.

మనిషికి ఒక రొట్టె ఒక గుడ్డూ చెప్పిన తీసుకుని అందరూ భోజనాలకు కూచున్నారు. గోహకుకూడా అతనివంతు రొట్టె, గుడ్డూ ఇచ్చారు. అయితే గోహ తిండిపుష్టి కలగవాడు. అతనిది బానకడుపు. ఒక రొట్టె ఒక గుడ్డూ అతనికి ఏమూలా చాలదు.

గోహ తన ఆహారం ముట్టకపోవటం చూసి మిగిలినవాళ్ళు, "గోహ, భోజనం చెయ్యవే?" అని అడిగారు.

గోహ అనుమానిస్తూ, "నేనుకూడా తినాలినిందేనా?" అన్నాడు.

"తప్పక తినాలి," అన్నారు వాళ్ళు.

"అయితే, ఇన్ని రొట్టెలూ, ఇన్ని కోడిగుడ్డూ నేను తినలేను. అందుచేత నేను తినతీరాలంటే, మీరంతా తలా ఒక అర రొట్టె, తలా ఒక అరగుడ్డూ ఇవ్వండి నాకు చాలు!" అన్నాడు.

మిగిలిన ప్రయాణీకులు ఈ మాటకు నవ్వి దాచిన ఆహారంలోనుంచి అతనికి మరి నాలుగు రొట్టెలూ, గుడ్డూ ఇచ్చారు.

ఒకరోజు ఒక నల్లతోడేలు అహారంకోసం వెతికివెతికి విసిగిపోయింది. ఇంతలో దానికొక తెల్లతోడేలు, నోట గొర్రెపిల్లను కంచుకుని, కనబడింది.

“తమ్ముడా, మనం మనం ఒకటే. ఆకలి దహిస్తోంది. అపత్కాలంలో బిక్రీత అవసరం, గొర్రెపిల్లలో సగభాగం నాకిచ్చేయ్యి,” అన్నది నల్లతోడేలు.

“గొర్రెపిల్లను తినాలంటే సంపాదించుకో. ఇది నాది. చచ్చినా ఇందులో నీకు భాగం పెట్టను!” అన్నది తెల్లతోడేలు.

కాని రెంటిలో నల్లతోడేలే బలమైనది. అందుచేత అది బలాత్కారంగా గొర్రెపిల్లను కాటేయ్యా లనుకున్నది. రెండూ గొర్రెపిల్లను చేరొక చివరా పట్టుకు గుంజసాగాయి. అసలుకే మోసం వచ్చేట్టు కనిపించి, తెల్లతోడేలు, “ఇది న్యాయవిరుద్ధం! చట్టవిరుద్ధం!” అని అరిచింది.

ఈ మాటలు వినేసరికి చచ్చిపోబోతున్న గొర్రెపిల్లకు కొంచెం ప్రాణం వచ్చినట్టుయి, “అయ్యా? న్యాయమంటే ఏమిటి?” అని అడిగింది.

“నేనుమూసుకో! ఇందులో నీ ప్రసక్తి ఏమీలేదు,” అన్నది తెల్లతోడేలు.

తారతమ్యం

ఒక జోరీగ ఒక ఎద్దు కొమ్ముమీద వాలి కొంతసేపు కూచుని, ఎద్దుతో చెప్పి పోదామనే ఉద్దేశంతో, “ఇక వెళ్ళరానా?” అని అడిగింది.

“నువ్వెప్పుడు వచ్చావో నాకు తెలీదు, నువు వెళ్ళిపోతే నేను గమనించ బోను!” అన్నది ఎద్దు.

ఒకమనిషి చాలాదూరం ప్రయాణించేసి అలిసిపోయి ఒక బావి అంచున పడుకున్నాడు. నిద్రలో ఆ మనిషి బావిలో పడబోయే సమయానికి అదృష్టవేషత అతన్ని తట్టిలేపి, "కొంచెం అవతలగా పడుకో, బాబూ! నీ బుద్ధితక్కువ మూలంగా బావిలో పడ్డావంటే నిష్కారణంగా నన్ను అడిపాస్తావు!" అన్నది.

—ఈనవ్

పనికిమాలిన బంగారం

ఒక వరమ లోభి తన ఆస్తియావత్తూ అమ్మి ఆ డబ్బుతో ఒక బంగారం ముద్ద కొన్నాడు. దానిని రహస్యంగా ఒకచోట దాచి, రోజూచూసి అనందిస్తూండేవాడు. ఈ సంగతి కనిపెట్టి ఎవడో దాన్ని ఒకనాడు కాజేశాడు. బంగారం పోయిందని తెలుసుకుని లోభివాడు ఏడుపు మొదలుపెట్టి జుట్టు పిక్కిసాగాడు.

ఇదిచూసి దారేపోయేవాడొకడు, "ఇప్పుడు నీకువచ్చిన నష్టమేమిటి? నువ్వు బంగారాన్ని దాచిపెట్టుకున్నావేగాని ఉపయోగించదలచలేదు. అందుచేత అది పోవటంవల్ల నీకు కలిగిన ఇబ్బంది ఏమీలేదు. బంగారంస్థానంలో ఒక రాయి పెట్టుకుని, అవే బంగారమనుకుని సంతోషించు!" అని సలహా ఇచ్చాడు.

—ఈనవ్

పూర్వం ఒక కుందేలు ఒక విశాలమైన బోయలో నివసిస్తుండేది. ఈ కుందేలు మీద ఒక నక్క చాలాకాలంగా కన్నువేసి వుంచింది. కుందేలును పట్టటాని కేన్నో యుక్తులు పన్నింది. కాని కుందేలుమీద నక్క జిత్తులేమీ పారలేదు.

చివరకు నక్క, కుందేలును పట్టటానికి ఒక గొప్ప ఉపాయం ఆలోచించింది. కుందేలు ప్రతి ఉదయమూ ఒకదారివెంట పికారుకు వస్తుంది. ఆ దారిలో నక్క కొంత తారుపూసి, దానిపైన పచ్చిగడ్డి తెచ్చివేసింది. మర్నాడు ఉదయం కుందేలు తన అలవాటుప్రకారం పికారుకు వెళ్ళినప్పుడు తారులో దాని కాళ్ళు అంటుకుపోయాయి. కుందేలు గడ్డిని తొలగించి చూసేసరికి తారు కనిపించింది. చేసేదిలేక కుందేలు తారులో అలాగే వుండిపోయింది.

ఇంతలో నక్కవచ్చి కుందేలును చూసి, తన యుక్తి పారినందుకు పరమానందం చెంది, చితుకులు తెచ్చి నక్కనేవేసి మంటచేయసాగింది.

“నక్కబావా, నక్కబావా! దయచేసి మంట ఇంతదగ్గరలో చెయ్యవద్దు. నాకు నిప్పు చూస్తే చెడ్డభయం!” అన్నది కుందేలు.

“భయపడితే ఎలా? నిప్పుకు ఇంకా చాలాదగ్గరిగా రావలసివున్నావే!” అన్నది నక్క, నిప్పు నుకుందేలుకు కొంచెం కొంచెమే దగ్గరికి తోస్తూ.

చివరకు ఆ బుద్ధిలేని నక్క నిప్పును కుందేలుకు ఎంత దగ్గరగా తెచ్చిందంటే కుందేలు కాళ్ళను పట్టివున్న తారు కరగనారంభించింది. ఉన్నట్టుండి కుందేలు చెంగున ఒక్క గంతువేసి, “నక్కబావా! నక్కబావా! నా ప్రాణం కాపాడినందుకు పదివేల సమస్కారాలు!” అంటూ తన బోరియలోకి దూరిపోయింది. నక్క తెల్లముఖంవేసింది.

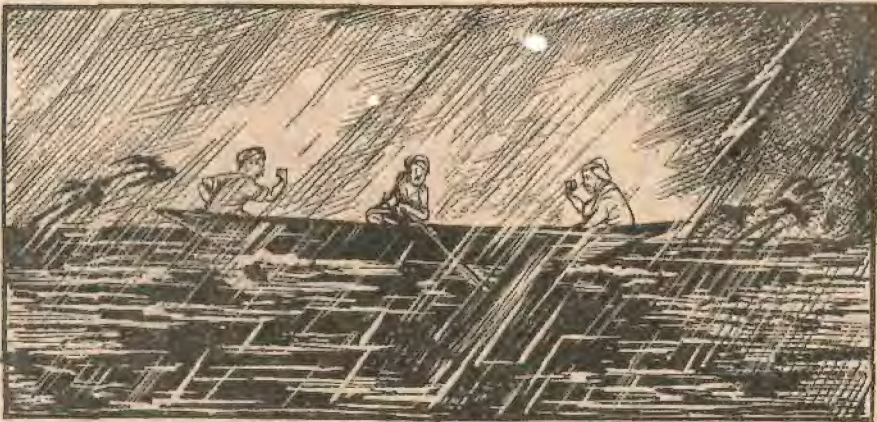

ఇద్దరు విరోధులు ఒకే పడవలో ప్రయాణించేయటం తటస్థించింది. వారు గర్భ శత్రువులు కావటంచేత పడవ చెరిగి చివరా కూచున్నారు.

ఇంతలో పెద్ద తుఫానురేగి పడవ ముణిగిపోయే పరిస్థితి ఏర్పడింది. చుక్కానిడగ్గిర కూచున్నవాడు, చుక్కాని పట్టేవాణ్ణి, "పడవ ముందుభాగం ముందు ముణుగుతుందా, వెనకభాగం ముందు ముణుగుతుందా?" అని అడిగాడు. 'ముందుభాగమే ముందు ముణుగుతుంది,' అన్నాడు చుక్కాని పట్టేవాడు.

"భేష్! ఆ దుర్మార్గుడు చావటం కళ్ళారా చూసి మరీ చస్తాను!" అన్నాడు చుక్కానిడగ్గిర కూర్చున్న మనిషి.

— ఈనవ్

ఆత్మ నైమి

ఒకమనిషి తన గొప్పతనాన్ని తానే మెచ్చుకుంటూ కొంత చెత్తరాని ఈనవ్కు తెచ్చిచూపి, ఆయన అభిప్రాయం అడిగాడు.

"నిన్ను నీవే మెచ్చుకోవటం భావ్యంగానే ఉన్నది. ఎందుచేతనంటే నీ రచనను మరెవరూ మెచ్చుకునే అవకాశంలేదు!" అన్నాడు ఈనవ్.

శాంతి మార్గం

మహాబలుడైన హిరక్లిస్ ఒకనాడు దారివెంబడి పోతుండగా అతనికి దారిలో ఒక చిన్న కాయలాటిది కనిపించింది. హిరక్లిస్ దానిమీద కాలుపెట్టి తొక్కినాడు. వెంటనే అది రెట్టింపు ప్రమాణానికి పెరిగింది. అతనికి కోపంవచ్చి దానిని తన గదతో మోదసాగాడు. అంతకంతకూ అది పెద్దదై, అతని దారిని అడ్డుతూ కొండలా పెరిగింది.

అప్పుడు ఎఱునా అనే దేవత ప్రత్యక్షమై, "అంతటితో పానీ, హిరక్లిస్. ఇది మాతృర్యం. దీనిని కొట్టినకొద్దీ పెరిగిపోతుంది. ఉపేక్షించి ఊరుకుని తొలగిపోయినట్లయితే అదే అణగారిపోతుంది," అన్నది.

—ఈసవ

వేళకాని వేళ

ఒక కుర్రవాడు నదిలో స్నానంచేయబోయి ప్రమాదవశాత్తూ ప్రవాహంలో పడి కొట్టుకుపోతూ కేకపెట్టాడు.

ఈ కేకలు విని గట్టుమీద ఉన్న ఒకమనిషి, తొందరపాటువల్ల ఎటువంటి ప్రమాదాలు జరుగుతాయో ఉపన్యసించసాగాడు.

"ముందు నన్ను బయటికి లాగండి. తరువాత మీ ఉపన్యాసం సావధానంగా ఇద్దురుగాని!" అన్నాడు కుర్రవాడు.

—ఈసవ

పురాతన జంతువులు

50 కోట్ల ఏళ్ళక్రితం ట్రైలోబైట్, ప్రాణులకు రాజుగా వీలందని తెలుసుకున్నాం. ఈ ట్రైలోబైట్లు ఏలుబడి సాగిస్తూన్న సమయంలోనే “సముద్రపు కలువలు” పుట్టాయి. వాటి సంఖ్య విరివిగా పెరిగింది.

“సముద్రపు కలువలు” చూడటానికి పువ్వులలాగే ఉండేవి. అడుగున వేళ్ళూ, దానినుంచి నన్నని, పాడుగాటి కాడా దాని చివర తెరిచి ముడుచుకునే రెక్కలూ ఉండేవి. కాని ఇది పువ్వుకాదు—జంతువు. వీటినుంచి పరిణామం చెందిన జంతువులు “క్రినాయిడ్”లు, ఇప్పటికీ ఉన్నాయి.

“శిరఃపాదులు” అనే మరొక రకం జంతువులుకూడా ట్రైలోబైట్ల యుగంలో పుట్టాయి. వీటి శరీరాలు గుండ్రని గుల్లలో దాగివుండేవి. తలా చేతులూ అడుగున ఉండేవి. అందుకే వీటికి “శిరఃపాదులు” అనే పేరు వచ్చింది. వీటిలో కొన్నిటి గుల్లలు చుట్టలు చుట్టుకుని గుండ్రంగా ఉంటే, మరి కొన్నిటి పాడుగుగా, నూటిగా ఉండేవి.

రానురాను “శిరఃపాదులు” ట్రైలోబైట్లకన్న చాలా గొప్ప జంతువులుగా పరిణమించాయి. నూటిదేహాలు గల “శిరఃపాదులు” 20 అడుగుల నిడివికికూడా పెరిగాయి. ఇవి ట్రైలోబైట్ల అధిపత్యాన్ని అంతం చెయ్యటమేగాక వాటిని అవలీలగా భక్షించసాగాయి. అకాలపు సముద్రాల కిప్పడు ఇవే రాజులు. వాటిని జయించగలది వీరీ లేదు.

“శిరఃపాదుల” ఏలుబడికూడా, ట్రైలోబైట్ల ఏలుబడి లాగే, పదికోట్ల ఏళ్ళపాటూ అవిచ్ఛిన్నంగా సాగింది. ఆ తరువాత వెన్నెముకగల చేపలయుగం ప్రారంభమై “కశేరుకరహత” (వెన్నెముక లేని) ప్రాణుల యుగం అంతరించిపోయింది.

“శిరఃపాదుల” నుంచి అవతరించిన ప్రాణులు ఈనాటికీకూడా సముద్రాలలో జీవిస్తూనేవున్నాయి.

“శిరఃపాదం”

గ్రహాలు : గురుడు

గురుగ్రహం సూర్యుడికి సుమారు 48 కోట్ల మైళ్ళ దూరాన ఉన్నది. ఇది భూమికి దగ్గరగా వచ్చినప్పుడు 37 కోట్ల మైళ్ళదూరమూ, దూరంగా పోయినప్పుడు 60 కోట్ల మైళ్ళదూరమూ ఉంటుంది. దీని చుట్టూ 11 చందమామలు తిరుగుతున్నట్టు మనం అదివరకే తెలుసుకునిఉన్నాం.

* గ్రహాలన్నిటిలోకీ ఇది చాలా పెద్ద గ్రహం. మిగిలిన గ్రహాలన్నీ కలిసినా గురుడితో సమంకావు. దీని నిడివి 90,190 మైళ్ళు; చుట్టుకొలత 21,60,000 మైళ్ళు; దీని ప్రమాణం భూమికి 1300 రెట్లు; బరువు 318 రెట్లు.

* గురుగ్రహం భూమిలాగే తన చుట్టూ తాను తిరుగుతుంది. అయితే అది తిరిగే వేగం భూమికంటే చాలా హెచ్చు. అది సుమారు 10 గంటల కొకసారి ఆత్మప్రదక్షిణం చేస్తుంది.

* గురుగ్రహం సూర్యుడి చుట్టూ సెకండుకు 8 మైళ్ళ వేగాన—అంటే, రోజుకు 771,000 మైళ్ళ వొప్పన, 4332 రోజుల 14 గంటల 2 నిమిషాల కాలంలో ఒకసారి చుట్టివస్తుంది. ఇది గురుడికి ఒక సంవత్సరం—మన సంవత్సరానికి 12 రెట్లు.

* మనకు సూర్యుడినుంచి లభించే వేడిలోనూ, కాంతిలోనూ గురుగ్రహానికి 25 వ వంతుమాత్రమే లభిస్తుంది. అందుచేత ఈ గ్రహంమీద చలి చాలా జాస్తిగా ఉండివుండాలి. ఈ గ్రహంలో ప్రాణులుండే అవకాశం ఏమీలేదు. ఎందుచేతనంటే దాని చుట్టూ ఉండే వాతావరణంలో ప్రాణుల కవనరమైన ప్రాణదాయువు ఉన్నట్టు కనబడదు.

* ఆకాశంలో గురుగ్రహం చాలా ప్రకాశవంతంగా కనిపిస్తుంది. దీనికి కారణం ఇది భూమికి ఎంతోదూరం లేకపోవటమూ, చాలా పెద్ద గ్రహం కావటమూనూ.

* టెలెస్కోప్ లోనుంచి గురుగ్రహాన్ని చూసినట్లయితే అది పచ్చగా కనిపిస్తుంది, దాని మీద అడ్డచారలూ, కాంతివంతమైన మరకలూ కనిపిస్తాయి. ఈ మరకలలో ఒకటి ఎర్రగా ఉంటుంది. ఇది చాలా పెద్దది. దీని నిడివి 30 వేల మైళ్ళూ, వెడల్పు 7 వేల మైళ్ళూ. మిగిలిన చారల ఆకారాలు మారుతూంటాయిగాని ఇదిమాత్రం మారదు. ఇది అప్పడప్పుడూ అదృశ్యమయిపోయి మళ్ళీ కనిపిస్తూంటుంది. గురు గ్రహంపై కనిపించే చారలు ఆ గ్రహం మీది వాతావరణంలో కలిగే ప్రవాహాలని శాస్త్రజ్ఞులు ఊహిస్తున్నారు.

గోడమిదిబొమ్మ - 4 (అట్టచివరిబొమ్మ)

రాజుగారు తన మృగపక్షికాఖా మంత్రిని పిలిచి, "నాకు రోజూ ఇలాటి పావురాలే భోజనానికి కావాలి. అందుచేత నువ్వు 'జ్యోతి' దగ్గరికి వెళ్ళి, రోజూ రెండేసి పావురాలచొప్పున పంపవలసిందని నా ఆజ్ఞగా తెలియజెయ్యి," అన్నాడు.

మంత్రి చ్వాంగ్ ఇంటికి వెళ్ళి, 'జ్యోతి'కి రాజుగారి ఉత్తరువు సవినయంగా నివేదించాడు.

"పావురాలు పంపటానికేమీ అభ్యంతరం లేదు. కాని ముందుగా మీరు ఈ కొండ చరియల్లో ఉండే పేదప్రజలపై వన్నులు తీసివేయాలి," అన్నది జ్యోతి.

మంత్రి సరేనని ఒప్పుకోక తప్పిందికాదు.

మర్నాడు ఉదయం "జ్యోతి" కాగితం కత్తరించి రెండు పావురాలుచేసి వాటిని చ్వాంగ్ కిచ్చి, "వీటిని రాజుగారికి ఇచ్చిరా!" అన్నది.

"వీటినా?" అన్నాడు చ్వాంగ్ అశ్చర్యంగా.

"ఫరవాలేదు, ఇచ్చిరా!" అన్నది జ్యోతి.

చ్వాంగ్ రాజభవనానికి వెళ్ళాడు. జేబులోనుంచి కాగితం పావురాలు పైకి తీశాడు. అవి వెంటనే నిజమైన పావురాలై ఎగరసాగాయి.

మృగపక్షికాఖా మంత్రి, తదితరులూ వాటికోసం అటూ ఇటూ పరిగెత్తి ఎట్లాగైతేనేం వాటిని పట్టుకున్నారు.

చ్వాంగ్ నుచూసి రాజుగారికి చాలా కోపంవచ్చింది.

"ఈ పాలించేసుకునే పశువు నా భవనంలో అడుగుపెడతాడా? ఎంత మాత్రం వీలైదు. రేపటినుంచి వీడి భార్య స్వయంగావచ్చి పావురాలను పప్పు గించాలి!" అని రాజు అన్నాడు.

అందుచేత మర్నాడు పావురాలను తీసుకుని "జ్యోతి" స్వయంగానే రాజభవనానికి వచ్చింది. అమె అందంచూసి రాజుగారు సింహాసనంమీదినుంచి కిందపడినంతవని జరిగింది.

అమెతో రాజు, "నీవంటి అందగత్తె పాలించేసుకునేవాణ్ణి పెళ్ళాడట మేమిటి? నువ్వు పట్టి పిచ్చిదానివిలా వున్నావు! ఇక్కడే ఉండిపో. నిన్ను నా పట్టపురాణిని చేస్తాను," అన్నాడు.

రాజు యీమాట అనేసరికల్లా—

పోటోవ్యాఖ్యల పోటీ

::

బహుమానం రు. 10 లు

1955 డిసెంబర్ సంచికలో ప్రకటింపబడే పోటోలకు నమూనాలు

* పై పోటోలకు సరిబస వ్యాఖ్యలు ఒక్క మూలలోగానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. రెండు వ్యాఖ్యలకూ సంబంధం వుండాలి.

* అక్టోబర్ 10-వ తేదీలోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. తరువాత చేరే వ్యాఖ్యలు ఎంత మాత్రమూ పరిశీలించబడవు.

* మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో అత్యుత్తమంగా వున్న సెట్టుకు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 10/-లు బహుమానం.

* వ్యాఖ్యలు రెండూ పోస్టుకార్డుపైన వ్రాసి ఈ అడ్రసుకు పంపాలి:—చందమామ పోటో వ్యాఖ్యల పోటీ, మద్రాసు-26.

అక్టోబర్ నెల పోటీ ఫలితాలు

మొదటి పోటో : కాకమ్మగారి సంధ్యాపందనాలు

రెండవ పోటో : కోడయ్యగారి సూర్యనమస్కారాలు

పంపినవారు : వై. ఇందిరారెడ్డి II ఫారం, 0/0 శ్రీ వై. సహచేపరెడ్డి, ఇన్స్పెక్టర్, సెంట్రల్ ఎక్స్ప్రెస్, చిత్తూరు.

బహుమతిమొత్తం రు. 10/- ఈ నెలాఖరులోగా పంపబడుతుంది.

వార్తలు-విశేషాలు

విశాఖపట్టణంలోని హిందూస్థాన్ నౌకాశేంద్ర విస్తరణ కార్యక్రమం చురుకుగా సాగుతున్నది. ఇంతవరకు యంత్రాల కార్ఖానా, కమ్మరి కార్ఖానాల అభివృద్ధి కార్యక్రమం పూర్తయింది. బయటనుంచి తెప్పించిన అనేక యంత్రాలు వివిధ కార్ఖానాలలో నెలకొల్పబడుతున్నాయి. ఈ నౌకాశేంద్రానికి యంతవరకు ప్రభుత్వం ఒక కోటి పదిలక్షల రూపాయలు చెల్లించింది.

ఇండియాలో అణువిచ్ఛేదక యంత్రం (యాటమిక్ రియాక్టర్) నెలకొల్పబడగానే, అసియాదేశాల విద్యార్థులకు శిక్షణ సౌకర్యాలు కలిగింపబడగలవని ప్రధాని నెహ్రూ లోక్ సభలో వెల్లడించారు. అమెరికా, బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్ దేశాలకు అణుశక్తి పరిశీలనలో శిక్షణకుగాను, ఇండియానుంచి 18 మంది పంపబడ్డారనికూడా ఆయన తెలియపరిచారు.

ఆంధ్రప్రభుత్వం పబ్లిక్ వర్క్స్ శాఖ, "రీసెర్చ్ లాబొరెటరీ"ని ఏర్పాటుచేయడానికి గాను, 20 ఎకరాల స్థలం సర్పంచింపబడింది. ఈ లాబొరెటరీని నాలుగైదు సంవత్సరాల మీద అభివృద్ధిచేస్తారు. ఇందుకు దాదాపు 20 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు కాగలదు.

1949-50 మొదలుకొని 1954-55 సంవత్సరాలవరకూ, షెడ్యూల్ జాతుల విద్యార్థుల కివ్వబడిన స్కాలర్ షిప్ల సంఖ్య 31,41,609 రూపాయలు వెచ్చించబడినవని లోక్ సభలో విద్యామంత్రి మౌలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్ వెల్లడించారు.

ఢిల్లీలోని లేడి హార్డింజ్ మెడికల్ కాలేజీలో ప్రభుత్వం, శిశుచికిత్సా కేంద్రం, విద్యుత్ చికిత్సా కేంద్రం, నెలకొల్పబడింది. ఇది రష్యన్ డాక్టర్ల సహాయంతో వచ్చే ఏడు స్థాపించబడగలదని ఆరోగ్యశాఖ మంత్రిజీ రాజకుమారి అమృత్ కౌర్ రాజ్యసభలో వెల్లడించారు. ఈ చికిత్సా కేంద్రానికి అవసరమయే సాధనసామగ్రిని రష్యాయే సప్లయ చేయగలదు.

* * * *

శ్రీకాకుళంజిల్లా, శాలిమండాలో పురాతత్వ శాఖవారు ఇటీవల బరిపిన శ్రవ్యకాలలో క్రిస్తుశకం మూడు నాలుగు శతాబ్దాలనాటి బౌద్ధస్థూప మొకటి బయటపడింది. శాలిమండాలో క్రిస్తుకుపూర్వం రెండవ శతాబ్దంనుంచి, క్రిస్తుశకం ఎనిమిదవ శతాబ్దంవరకూ బౌద్ధసంఘారామం వెలిసినట్లు దీనివల్ల తెలుస్తున్నది.

* * * *

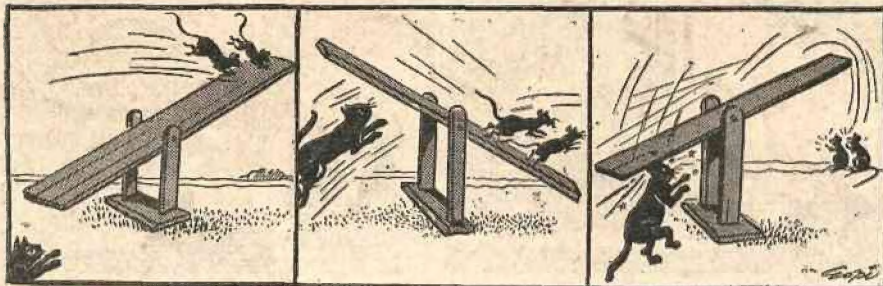
అమెరికా సహాయ కార్యక్రమాన్ని అనుసరించి, ఇండియా రైల్వేల పునర్నిర్మాణానికి 450 గూడ్సుపెట్టెలు ఢిల్లీ చేరినవి. అమెరికా, ఇండియాకు చేసే ధనసహాయంలో 4,88,75,000 డాలర్ల మొత్తం, ప్రత్యేకంగా రైలుపెట్టెల, రైలుఇంజన్ల నిమిత్తం కేటాయించబడివున్నది.

* * * *

ఉత్తరప్రదేశ్, అస్సాం, బీహార్ రాష్ట్రాలలోని వరదబాధితులకు, ఒక్కొక్క రాష్ట్రానికి 400 రూపాయలు, 225 పానుల పాలపాడి చేప్పన, ఇండియన్ రెడ్ క్రాస్ సొసైటీ ఆంధ్ర శాఖ బహుకరించింది. పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా వరదబాధితులకు 8,750 పానుల పాలపాడి, ఒరిస్సా వరదబాధితులకు 5,000 పానుల పాలపాడినికూడా యిచ్చింది.

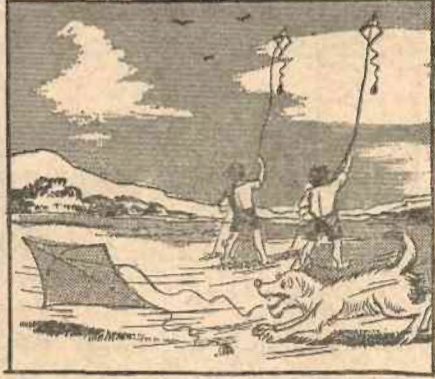
* * * *

ఓరిస్సారాష్ట్రంలో వరదప్రమాదానికి గురిఅయిన ప్రాంతాలను సెప్టెంబర్ 23-వ తేదీన ప్రధాని నెహ్రూ పరిశీలించారు. ఆయన విమానంలో బయలుదేరి కటక్, పూర్, బాలాసోర్ జిల్లాలలో వరదదెబ్బకు నష్టపడిన ప్రదేశాన్ని రెండుగంటలసేపు చూసి తిరిగివచ్చారు. వరద నష్టానికి గురైనవారికి వెంటనే తగుసహాయం చేయటానికి అన్ని ఏర్పాట్లూ సాగుతున్నవి.

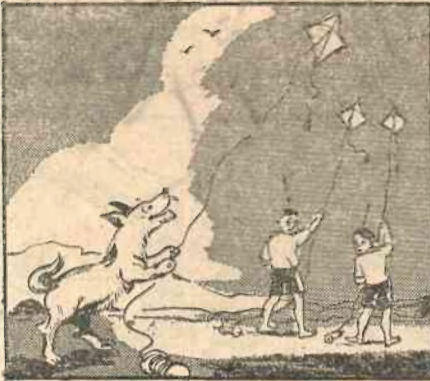

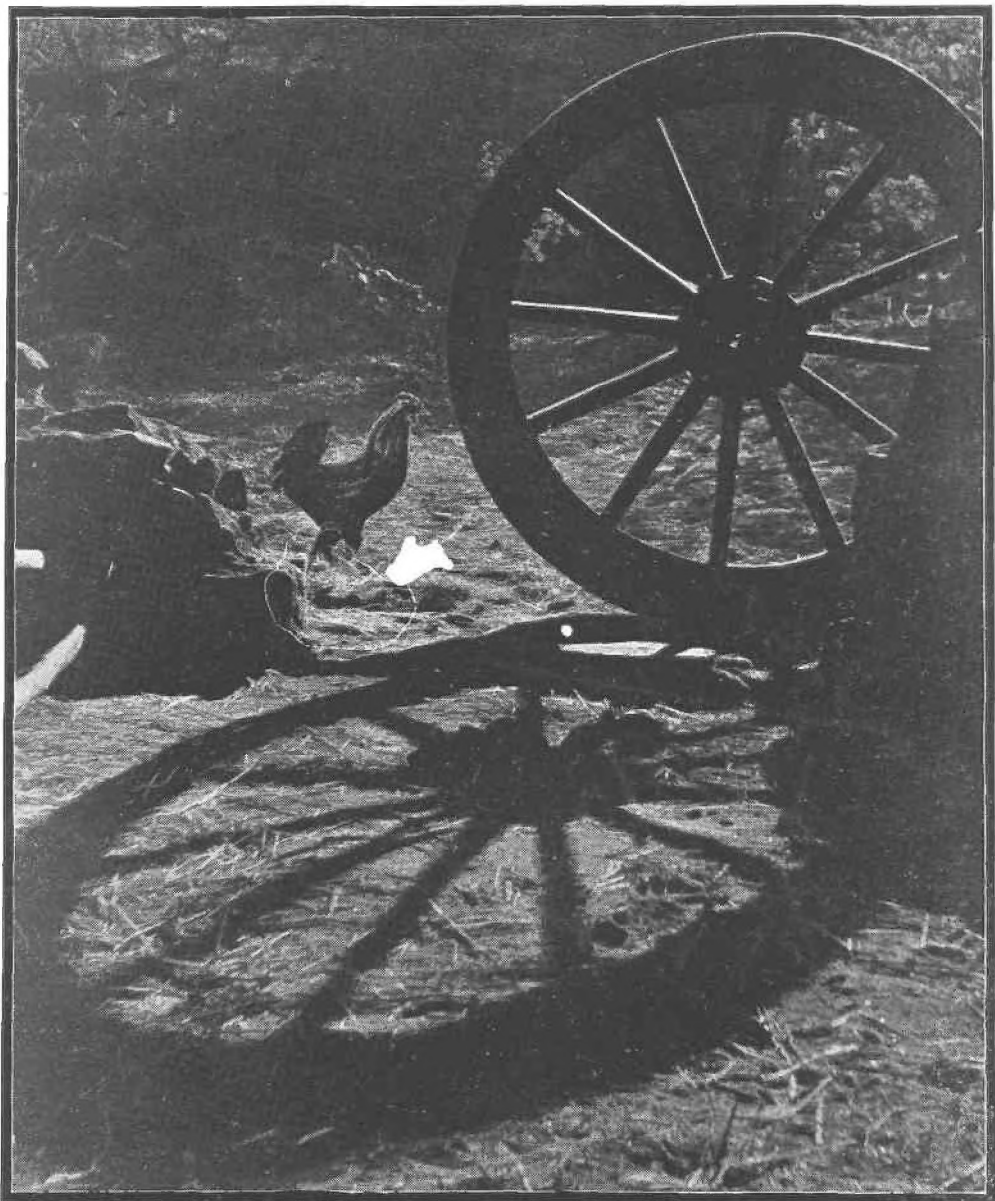
చిత్రకథ

ఒక ఆదివారం దాసూ, వాసూలు గాలిపటాలు ఎగరవేసేందుకు ఊరిబయటికి బయలుదేరారు. దారిలో దాసూ ఒక చిన్నపండ్లకట్టాడు. తమ యిద్దర్లో ఎవరు గాలిపటాన్ని ఎత్తుగా ఎగరవేయగలిగితే వాళ్ళకు, రెండోవాళ్ళు రెండణాలు చెల్లించాలి. సరే అంటే సరే అనుకుని దాసూ, వాసూలు గాలిపటాలు వదిలారు. వాళ్ళ వెనకనే కూర్చున్న ట్రైగర్, గాలికి నేలబారుగా కొట్టుకుపోతున్న గాలి పటాన్ని కాళ్ళతో పట్టుకున్నది. దాసూ వాసూల గాలిపటాలకంటే, ట్రైగర్ ఎగర వేసిన గాలిపటమే బాగా ఎత్తుపోయింది. దాసూ, వాసూలు గెలుపు ట్రైగర్ దని ఒప్పుకుని, పందెం వేసుకున్న రెండణాలతో దానికి బిస్కట్లు కొనిపెట్టారు.

బహుమతి
పొందిన వ్యాఖ్య

కోడయ్యగారి సూర్యనమస్కారాలు

పంపినవారు :
వై. ఇందిరారెడ్డి, చిత్తూరు.

